

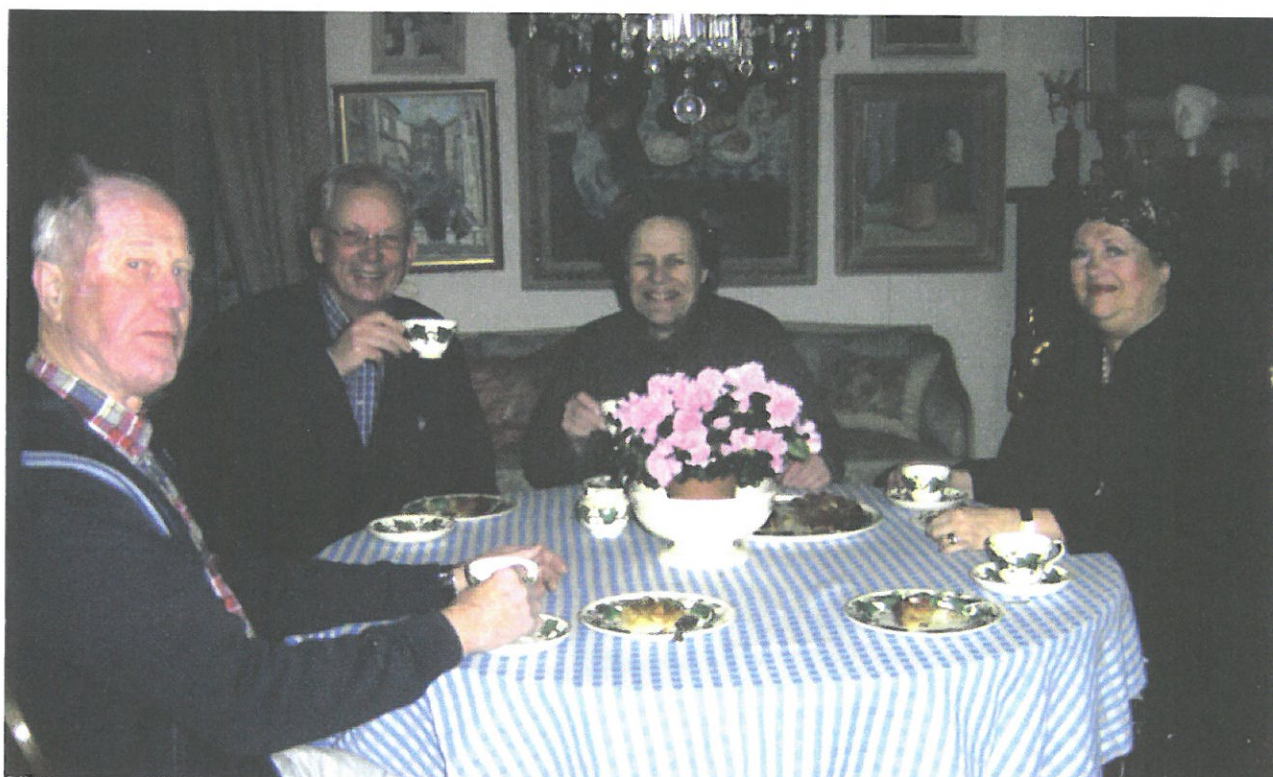

Foto: Curt Eriksson

Hemma hos Peter och Sia. Kaffepaus. Väggarne fyllde av tavlor och statyetter. Saltsjöbaden, Rune Adelhag, Stig Lundh, Peter Linde med fru Sia

Järnvägsstationen i Porto med sina fantastiska kakelplattor.

Foto: Stig Lundh

Innehåll:

<i>Historisk tillbakablick</i>	sid 5
<i>Vårutflykt</i>	sid 14
<i>Peter Linde</i>	sid 15 & 35
<i>J P Johansson uppfinnare</i>	sid 16
<i>Fjäderhammare</i>	sid 18
<i>Resa: Portugal - Spanien</i>	sid 20
<i>Ewert Moulins krönika</i>	sid 27
<i>Min resa till Peru</i>	sid 38
<i>Kallelse årsmöte</i>	sid 40

m m

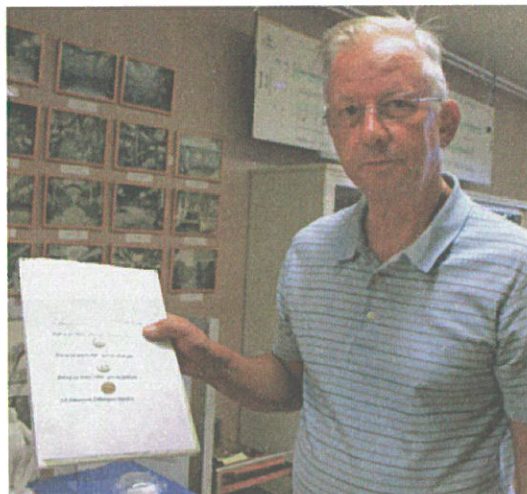
I tidningen finns en bilaga

JP-dagen lördagen den 17 aug 2013

J.P. Johansson-statyn

J.P. Johansson Sällskapet har tagit fram unika Pins för ett speciellt ändamål, insamling av pengar till utomhusstatyn. Bankgiro **393-5053**

Projektledare för insamlingen till statyn, Stig Lundh. Han har alla upplysningar.

Gåva

250:- Brons
500:- Silver
1000:- Guld
till J.P. statyn

Styrelse

Ordförande

Curt Eriksson, Pundgatan 3, 749 49 Enköping
Tel 0171-303 48, 070-32 32 075

Kassör:

Mats Friberg, Linnevägen 15 A, 811 34 Sandviken,
Tel 026-27 00 91, 070-209 78 82

Sekreterare:

Sven Eklund, Felixvägen 8 A, 737 44 Fagersta,
Tel 0223-162 34, 070-172 98 53

Ledamöter:

vice ordf

Stig Lundh, Besksötagatan 23, 745 63 Enköping,
Tel 0171-365 93, 073-829 58 75

Suppleanter:

Bennet Ernlund, Enstigen 5, 745 71 Enköping,
Tel 0171-44 63 57, 073-026 34 51

Rune Öhrn, Västerleden 144, 745 62 Enköping,
Tel 0171-355 41

Monica Eklund, Felixvägen 8 A, 737 44 Fagersta
Tel 0223-162 34, 070-172 98 53

Klubbmästare:

Rune Adelhag, Härnevi Rotbrunna, 745 96 Enköping,
Tel 0171-41 02 70, 070-390 96 36

Medlemstidningen J.P.-Bladet

utkommer två gånger per år, + engelsk version 2 st
Sista manusdag för nr 2 - 2013 är 16 september.

J. P. Johansson Sällskapet

bildades 1992, är en ideell och opolitisk förening.

Sällskapets uppgift är att dokumentera och sprida kännedom om J. P. Johanssons uppfinningar, patent, industriella verksamhet, kommunala engagemang och privata liv.

Medlemsavgifter är 125 kr/år för privatpersoner och 500 kr/år för företag, inklusive annonsutrymme i medlemstidningen.

J. P. Johansson Sällskapet

SE-745 82 Enköping

Postgiro 96 34 42-9

Bankgiro 5317-6764

www.jpjohanssonmuseum.com

J. P. Johansson Museet

är öppet onsdagar 13-16.

Grupper efter överenskommelse.

Besöksadress och Museum:

Tallbacksvägen 2, SE 749 42 Enköping

Tel 072-525 06 90

E-post: jp.johansson@telia.com

Ansvarig utgivare, ensamredaktör Curt Eriksson

Ordförande har ordet!

Curt Eriksson Ordförande

2013 har redan lagt ett par månader bakom sig. Vi i J P Sällskapet hänger med, med oförändrad vilja i J P Johanssons anda. Att visa och sprida kunskap. Först ut på plan är Härnevi Marknad, (i år 11 juni) som besöks av tusentals personer. Vår plats är vid ingången där alla måste passera. Vi syns bra. Visar Bahcoverktyg och säljer lotter med mycket fina vinster och bjuder på information. Bahco har aldrig varit större i världen än just nu. Det är bara i lilla Enköping som det delvis försvunnit...

Marknadsavdelningen finns fortfarande kvar. Mickelsmäss (i år 6 oktober) träffas vi som tidigare framför gamla Tingshuset. Intresserade får veta om J P Johanssons över hundra patenterade uppfinningar. Han såg till att kor alltid fick automatiskt kallt och rent vatten i sina hagar (även i sina magar). Hur fungerar detta? Vi kan berätta. Vårt museum på Tallbacksvägen 2 får mer och mer uppmärksamhet av det ökade antalet besökande. Våra öppettider är som bekant onsdagar mellan kl 13 till 16. Vill ni komma andra tider har vi alltid någon som ställer upp och berättar. Allehanda föreningar från olika delar av vårt land gör ett stopp med sina bussar. Vi visar gärna vårt museum. Nyligen hade vi besök av en man från Göteborg vars stora intresse var vattenpumpar tillverkade i Enköpings Mekaniska Verkstad. Han fick tillgång till ritningar vilka han studerade i timmar. Skönt att kunna tillfredsställa och göra mannen nöjd med besöket. Vi fick en sedel till vår staty.

Vi behöver större lokaler då vi har gömda skatter i bottenvåningen som ej kan visas på grund av sin storlek och tyngd. Fjäderhammare, Revolversvarv, Vattenpumpar. Vi finns ännu en tid på Tallbacksvägen 2. Tag chansen och följ med på vår Vårresa. Denna gång till Stockholm 9 maj. Tekniska Museet, Nobelmuseet och en guidad vandring i Gamla Stan. Buss utgår från Museet. Se annons sid 17.

Vi vill rikta ett stort tack för de prylar som vi fått den sista tiden. Från Artur Ekblom mängder av foton från hans tid på Bahco. Från Bo Hallgren, genom hans son Rickard, stor samling Bahcoverktyg, utländska patentbrev m m. Från Ernst Ekrot, ny köksfläkt i originalkartong, foton m m. Monica Gustavsson, ständig givare av prylar. Bl a ett tjugotal rejäla karmstolar m m. Tack

Curt Eriksson

J. P. Sällskapet

J. P. Johanssons Dag 17 aug 2013

Taimi med Torpargänget underhåller med musik , sång
Kl 13 Välkände Björn Lindström underhåller med musik och sång.
Hela dagen, SM i skiftnyckelhantering, Verktygsförsäljning, Lotter.

Prylmakare, Boka bord, Allt går att sälja.

Rune Adelhag 0171-41 02 70 eller kansliet 072-525 06 90
Onsdagar 13-16

J P Johansson Museét

öppet onsdagar 13-16.

Grupper efter överenskommelse.

Tallbacksvägen 2, 072-525 06 90

KYL & TVÄTT specialisten

Service med GARANTI på Er...
Kyl • Frys • AC i Bilar • Tvätt • Disk • Spis • Mikrougn
Ditt ackrediterade kylföretag

ASEA SKANDIA BOSCH Cylinda Electrolux ElektroHälsos Husqvarna
PHILIPS Selectro SIEMENS TPO Whirlpool ZANUSSI

Tullg. 7 B (nedfarten) Enköping tel. **0171-391 50** Alltid inne 9-10
Fax 0171-387 87, Mobiltele 070-324 91 50

försäljning
SERVICE o. INSTALLATION
av VÄRMEPUMPAR

**ENKÖPINGS
BILDEMONTERING**

Auktoriserad BILSKROT
Löser in och hämtar
SKROTBILAR
Säljer
BEG BILDELAR BEG DÄCK
Öppettider: Måndag-fredag 8.00 - 17.00
Lördag 9.00 - 13.00
Stenvretsgatan 6, 749 40 Enköping
Tel: 0171-206 66 • Fax: 0171 - 212 68

Håller det här
verktyget livet ut?

Det beror på det
här verktyget.

1. Du kommer åt bättre i trånga
hörn. Käftarna är smala och
mer vinklade.
2. Aggregerat biter - snål långt
in och stora längre ut - vinklade
inligger bättre grepp.
3. Hållningen väger mindre.
Trots det är den starkare.
4. Käftgripet är minst 20%
större du kan greppa större.
5. Långgrepp ger bättre hö-
stning du slipper ta i så mycket.
6. Ingen klämme.
7. Mycket varm ytta med hög slit-
styrka på stark och stabil kärna.
8. Stora effektivt arbetsvinkel.
Värdig drag på muttern eller
satt till längre.
9. Tångens fästpunkt ligger
närmare din hand. Belast-
ningen på handleden minskar.
10. Bara runda former. Ingen risk
för snävt sammanpressade
ting.

BAHCO

Sting Båda Vågar 0171 732 21 och besök vår informationswebb om ergonomiska verktyg.

Fixeringsbild

Hvart kan min bästa höna ha tagit vägen? Jag kan inte
finna den.

**T-SHIRTS
JACKOR
KEPSAR**
med klubbtryck
BEGÄR KATALOG

Frontline Reklam AB
• LEDER UTVECKLINGEN - FÖR PR-ARTIKLAR •
TEL 019-33 11 80
BOX 1150, 701 11 ÖREBRO

**Den enda bank
du behöver!**
- alltid nära dig som kund -

**Sparbanken
i Enköping**

Tel: 0171 - 853 00
Telefonbanken: 0171 - 854 54
www.sparbankenenkoping.se

Historisk tillbakablick av J.P.Johansson på Enköpings Bibliotek i samband med "Höstlöv"

Johan Petter Johansson (1853-1943). Foto: Tekniska museets arkiv.

Först vill jag tacka två Marior som gjort det möjligt för J.P.Johansson Sällskapet att få vara här och göra en tillbakablick på Enköpings stora berömda uppfinnare och person.

Det är Maria Lindgren Upplevelseförvaltningen och Maria Ekman Bibliotekarie Enköpings Kommunbibliotek.

Tack så mycket!

Jag heter Stig Lundh vice ordförande i J.P.Johansson Sällskapet som bildades för 20 år sedan.

J.P.Johansson Sällskapet är ett opolitiskt sällskap och förening med målsättningen att sprida kännedom om J.P.Johanssons livsverk och industriella verksamhet, kommunala engagemang och privata liv i Enköping. J.P.Johansson är en av Sveriges mest betydelsefulla uppfinnare och innovatörer.

Johan Petter Johansson föddes 1853 i Vårgårda på ett lite torp och dog 1943 i Enköping.

Ni får gärna fråga efter hand om det är något Ni funderar över.

J.P. gick sammanlagt endast cirka 2-3 års i skolan beräknat efter hans närvarodagar. När Sällskapet besökte Vårgårda och skolan fick vi se dagboken över närvarodagarna och det var inte många. Detta berodde på att barnen på den tiden måste hjälpa till på gården.

Johan Petter Johansson var en kreativ lösare av vardagsproblem. Under sitt långa liv tog han inte mindre än 110 patent. Två av hans uppfinningar, rörtången och skiftnyckeln har gjort honom världsberömd och säljs över hela världen än idag.

J.P. var ett geni, vilket han redan som vallpojke bevisade med att göra hjälpmedel till sin far vid tröskningen. Folk sa att den pojken kommer att gå långt.

Efter skolan slut och konfirmation i Vårgårda kyrka arbetade J.P. som rallare på järnvägen. Han arbetade sig uppåt till Eskilstuna där han började på Bolinder Munktell.

Familjen i Vårgårda hade det svårt och dom emigrerade till Amerika och Minnesota år 1883.

Att J.P. blev kvar i Sverige beror nog på att han hittade sin hjärtans kär, för det har framkommit att "mått Johansson" i Eskilstuna var en god vän till J.P. som också emigrerad till Amerika och ville att J.P. skulle följa med.

Det gick bra för J.P. på B.M. han avancerade från nitmothållare som var ett mycket bullrigt och smutsigt jobb. Till tekniker där han fick sitt första patent på en smörjkopp år 1884. Denna uppfinning underlättade underhållningsarbete med automatisk smörjning av maskinaxlar, som man annars måste smörjas hela tiden med jämna mellanrum.

Nu var J.P. sugen på att skaffa något eget och flyttar till Enköping år 1886 med sin fru Matilda och dottern Tyra 4 år. J.P. hittar en liten smedja vid Gustav Adolf plan som han köper för 500:- med lån från två godsägare i trakten. B.M. hade lämnat bra referenser.

ELBYRÅN
Thorsell & Son
TELEFON 301 78, 323 94

- Installationer
- Reparationer
- Armaturer
- Kostnadskalkyler

VI SÄLJER *Cylinda* **PHILIPS**

Kungsgatan 16-18, 745 31 Enköping

VÄSTERÅS · HALLSTAHAMMAR · ENKÖPING · BÅLSTA

www.bjorksbuss.se

021 - 15 75 50

info@bjorksbuss.se

ANLITA FACKMANNEN!

- Byggmålning • Rep. målning • Tapetsering

Etablerad 1956

391 42
336 02

Skälby, 745 95 ENKÖPING

Granzow AB

Malmagatan 3

745 37 Enköping

Tel 0171-478 000

Fax 0171-392 70

www.granzow.se

EN RIKTIG BYGGHANDEL

Tel. 0171 - 33070 Besöksadress: Spjällgatan 29
Postadress: Box 17, 74521 Enköping

ERS

Finns i Bahcohuset i Enköping

Svarvar Fräser Borrar

Filar Slipar Svetsar

Bengt och Georg

Tel. 0171-341 46 Fax. 0171-278 99

Ackes
FÄRGCENTER

Vagnsgatan 4 · Enköping · Tel 0171 - 44 11 84

Bahco

har aldrig varit
större i världen
än just nu.

I Enköping finns J. P.
Johanssons muséet

J.P. satte in en annons i EP enligt följande:

se kopia.....på annons EP 3 juli 1886

Undertecknad, som under 6 år tjenstgjort som maskinuppsättare vid Munktells mekaniska verkstad i Eskilstuna, verkställer uppsättningar och reparationer af ångmaskiner, tröskverk, qvarn- och sågverk, mejerier m m.; utför anläggning af rörbrunnar och vattenledningar samt reparerar alla förekommande landbruksmaskiner. Godt arbete och moderata priser utlovas. Enköping den 3 juli 1886. J. P. Johansson

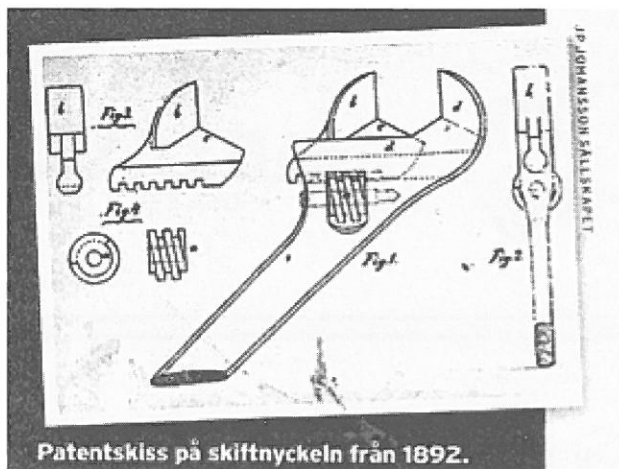
J. P. Johanssons första marknadsföringsåtgärd

Smedjan gick dåligt det blev mest små jobb som med att laga kastruller och liknande. Det blev inte några pengar och då insåg J.P. att nu måste jag satsa på något ordentligt och anställa folk.

I Fanna som då var landet fanns det en kraftig bäck som kallades för skvalbäcken och ovanför en mosse. Där var det en bra plats för en industri som behöver kraft till maskinerna. J.P. tog tillvara på kraften i bäcken och torven i mossen och därmed var första fabriken i Fanna klar år 1887.

Kunderna i trakten var lantbrukare som började modernisera arbetet med olika maskiner som behövde underhåll och då var J.P. rätt person som kom med en vagn full med olika fasta nycklar. Det var ett stort problem för alla smeder smidde olika storlek på muttrar och skruvar som man tyckte var bra, för det fanns ingen Svensk- eller ISO standard. Detta innebar att J.P. måste tillverka fasta nycklar till fler och fler storlekar, då tänkte J.P. att det här går inte och började fundera på handen och dess fantastiska funktion som kan gripa om flera storlekar. Därmed blev "Stålhanden" till och rörtången som han patenterade år 1888 och fick popbenämningen "Stålhanden".

Han tyckte rörtången var bra fast den måste förbättras och började göra en skiftnyckel som hade två rörliga löpare som han patenterade år 1891. Tyvärr visade det sig att den blev för dyr att tillverka. Då fortsatte han med konstruktionen av en skiftnyckel med en rörlig löpare som han patenterade år 1892.

Det blev grunden till dagens skiftnycklar och den mest framgångsrika produkten J.P. utvecklat. Själv trodde J.P. att rörtången skulle bli den mest populära produkten. Här i Fanna fabriken Enköping tillverkades det inte så många skiftnycklar första året, fram till 1964 hade det tillverkats 35 milj. fram till 1972 den 50 milj. fram till 1998 den 100 milj. och det blev fram till år 2006 cirka totalt 130 miljoner.

Som Ni förstår var J.P. Johansson en bra tekniker och vad behövs det mer än teknik för att lyckas med ett företag?

Vad är det behövs mer en bra tekniker?
En bra marknadsförare!

Under samma tid kom det en ung Finlands Svensk man till Sverige från Åbo trakten som hette Bernt August Hjort. Bernt August startade en maskinaffär i Stockholm. B.A. hörde talas om J.P. i Enköping, och att hans produkter hade en hög kvalitet. B.A. tog tåget hit och pratade med J.P. om produkterna och försäljning. J.P. var intresserad av ett samarbete och B.A. föreslog då att J.P. skulle ändra varumärket Enköpings Mekaniska Verkstad till BAHCO initialerna B från Bernt A från

Forts sid 9

IFMETALL

Handelsbanken

Enköping

Telefon: 0171-41 66 30

www.handelsbanken.se/enkoping

UPPLEV BRYGGHOLMEN

En ö söder om Enköping

Färja från Kottsån

Gästhamn

Boende

Konferens

Sommarcafé

Restaurangbokning

Läger & Grillplatser

Båt & kanotuthyrning

Glasbruksutställning

med Mälarhistoria

Vandringsleder

Bastuflotte

Guidning

Biodling

Välkomna

Ring 0171-814 80 eller

WWW.BRYGGHOLMEN.SE

Du som är medlem i **J P Johansson Sällskapet**

har alltid RABATT

300 kr/p
på samtliga flerdagsresor

Läs om/boka Din resa på vår hemsida
www.nordsydresor.se

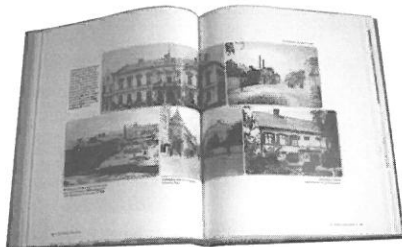
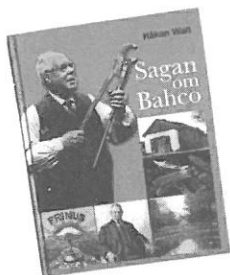
ALLTID med
påstigning i **BÅLSTA**
Stockholm Enköping
Uppsala
INGA anslutningstillägg

Arrangör/bokning:
NORD SYD
Flyg och buss AB
Box 1010 745 27 Enköping
Tel. 0171 - 356 63

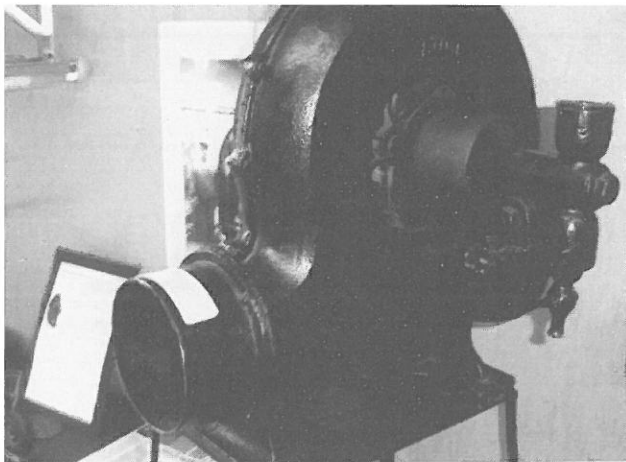
NORD SYD RESOR
NORD SYD FLYG OCH BUSS AB

www.nordsydresor.se

August H från Hjort och CO från kompani. BAHCO var mycket lättare varumärke i marknadsföringen av produkterna. Detta var ett bra beslut och början till framgången i dag finns Bahco som varumärke på över 10 000 produkter.

Om vi återgår till Fanna Enköping och Enköpings Mekanisk verkstad konstaterade J.P. att miljön var acceptabel i den mekaniska verkstaden mycket beroende på att man använde remdrift. Miljön i smedjan var däremot rökig och bullrig. J.P. konstruerade då en fläkt som drevs med remdrift som övriga maskiner i mekaniska verkstaden.

Jag kan rekommendera ett besök på den mekanisk verkstaden som finns på Skansen i Stockholm, den är uppbyggd på samma sätt som Verkstaden i Fanna. J.P. patenterade fläkten och började tillverkningen av fläktar som första företag i Scandinavien.

För ett tag sedan besökte jag Suxsess ett nytt modernt Fläktföretag här i Enköping som tillverkar stora fläktaggregat för teatrar, kontorslokaler och liknande miljöer. Det visade sig att i dessa stora anläggningar sitter det längst in en fläkt motsvarande den som J.P. konstruerade.

Bahco Verktyg fick växtverk och byggdes ut i flera etapper till slut togs beslut för att bygga hamnverken år 1930. Även med gjuteri. Platsen var bra för båttransporter eftersom produkterna var skrymmande och tunga att transportera. Det byggdes också ett stickspår från järnvägen till hamnverken.

Personalen ökade hela tiden år 1965 arbetade cirka 600 personer på Verktyg och cirka 1000 på Bahco Ventilation totalt cirka 1600 personer som mest.

J.P. var en mycket social och omtyckt person som många Enköpingsbor har framfört till oss i Sällskapet.

J.P. var med i Enköpings Kommuns styrelse över 40 år, vilket ingen ännu har uppnått.

J.P. startade 1896 en sjuk-och begravningskassa till sina anställda.

J.P. satt med i fattigvårdsstyrelsen 1893-1930.

J.P. satt med i Folkskolestyrelsen 1895-1930. där J.P. satt ordförande 1922-1930.

J.P. satt ordförande i Enköpings stads yrkesutbildning 1910-1938.

J.P. startade en verkstadsmekanisk utbildning på Bahco. På J.P. Johansson museet finns ett minne från den tiden. En jätteräknesticka som användes i utbildningen.

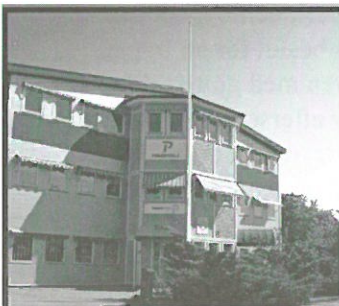
J.P. var mycket aktiv inom OLD Fellow 1923-1943.

År 1927 blev J.P. Johansson av Hans Höghet Konungen Gustav V utnämnd till Riddare av kungliga Vasaorden första klass.

Det finns många positiva historier om J.P. En är att han gick hem från fabriken för att dricka kaffe. På den tiden använde man bitsocker i kaffet och J.P. kom med sina oljiga och smutsiga fingrar i sockerskålen, då blev Matilda ledsen. För att lösa problem tillverkade J.P. en sockertång som patenterade år 1909.

När J.P. var 62 år lämnade han över fabriken till sin son som tagit namnet Brynge. J.P. åkte till Amerika för att besöka sin mor som då var 86 år. Efter tre månader i USA utan att kunna språket återvände J.P. till Enköping. Problemet då var att han hade ingen fabrik att gå till och utveckla alla idéerna som han hade med sig från Amerika.

Forts sid 11

POWERTOOLS P

"**POWERTOOLS SWEDEN AB** utvecklar, tillverkar och marknadsför fyra produktområden:

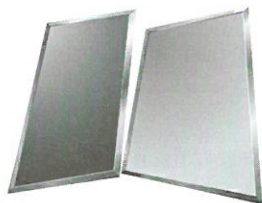
- Högtryckshydraulik
- Tryckluftsverktyg och motorer
- SL® Gängsystem
- Segdragande verktyg

Detta mot industri och serviceföretag i Sverige och övriga världen.
Powertools ligger i Enköping, där den uppstod redan på 60-talet (Bahco Kraftverktyg).
Sedan år 2001 ingår Powertools, som ett av fyra bolag, i Alia-koncernen i Ljungskile.

Antalet anställda är 11 personer. Omsättningen beräknas 2011 till 20 miljoner."

Powertools Sweden AB
Box 928, 745 25 ENKÖPING
Tel 0171 - 663 000

Powertools@powertools.se
www.powertools.se

- Bilar och service med omtanke
Bilkompaniet
i Enköping och Bro

birka
ARKITEKTER

Kyrkogatan 12
745 31 ENKÖPING

**BIRKAARKITEKTER BO SVALBY AB
BO SVALBY**

Tel: 340 75
Mobil: 0705 93 53 77
Birkaarkitekter.bs@swipnet.se

Fax 340 76

**BIRKA SKRIV & RITTJÄNST
KRISTINA NORDSTRÖM**

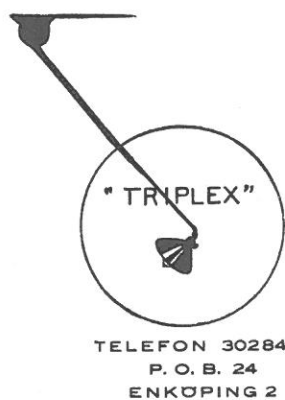
Tel: 340 74
Mobil: 0737 83 18 98
Kristina_nordstrom@swipnet.se

**"NU VILL
VI TA
NÄSTA
STEG"**

Dags att hitta ett nytt hem?
Prata med en erfaren mäklare på vårt kontor i Enköping
så får du hjälp att komma vidare. Vi ger oss inte förrän du
känner dig hemma igen, på en ny adress.

mäklarringen
EN ÖPPEN DÖRR TILL DIN FRAMTID

Du hittar oss på maklarringen.se eller ring 0171-24030

Då bygger J.P. en ny fabrik Triplex som blev granne till Bahco. Där utvecklar han en fantastisk arbetslampa under varumärket Triplex som gjordes i många olika versioner, det blev en succé. Triplex lamporna är mycket eftertraktade i Europa eftersom Triplex lampan endast såldes i

Sverige och produkterna inte fanns med i Bahcos Internationella program.

Anniken Karell-Håkansson är barnbarnsbarn till J.P. Anniken berättade för mig att J.P. hade även med sig moderna tankar från USA om hur man bygger en fabrik miljövänlig. Golvet i Triplex fabriken var kubbgolv för att dämpa ljud och bra att gå på samt han införde ståstolar. Nu börjar även dessa inredningsdetaljer vara aktuella att användas av miljöskäl.

J.P. registrerade i snitt två patent per år och totalt blev det 118 olika patent.

J.P. ville bygga en villa för hela familjen. Den skulle vara brandsäker och ha elektrisitet. År 1906 blev Villa Fanna lund färdig.

J.P. hade en dröm som blev verklighet. Den var att ge personalen bra bostäder och villor. Enköpings Mekaniska Verkstad köpte in marken ovanför Bahco. År 1915 byggdes 8 villor med vardera två lägenheter med uthus. År 1916 byggdes 10 villor till och det såldes också tomter till egna villor. J.P. gick i borgen för allt.

Ragnar Wilkesson bagaren i Fanna kom till ett av våra årsmöten för ett flertal år sedan och berättade

en historia som han varit med om som pojke. Ragnar hade byggt en modell av en racerbåt med motor som han provade i dammen vid Villa Fannalund. J.P. stod och tittade på båtfärden som inte gick så bra. J.P. frågade om han fick hjälpa till och det fick han. J.P. gjorde några mindre justeringar och båten gick perfekt. Ragnar var mycket imponerad.

Vi enköpingsbor kan vara glada och stolta över att J.P. valde Enköping att etablera sin verksamhet och att hans livsverk byggde upp Enköping till en trivsamt småstad.

En del fakta har jag hämtat från den fantastiska boken "Sagan om Bahco" som är skriven av Håkan Wall. Boken handlar inte endast om Bahco den handlar även om Svensk industri under motsvarande tidsperiod. Jag kan varmt rekommendera boken. Håkan Wall blev år 2008 utnämnd till Landstingets Kulturstipendiat för boken Sagan om Bahco.

Tyvärr, har inte J.P. blivit hedrad med en utomhusstaty i Enköping.

J.P.Johansson Sällskapet har nu arbetat i över tre år med insamling av pengar till statyn och många har bidragit med olika belopp och det tackar vi varmt för. Konstnären /skulptören Peter Linde är utsedd att göra statyn. Mer info: www.peterlinde.se

Peter Linde har bland annat gjort statyn av Hjalmar Söderberg som står utanför Kungliga Biblioteket i Humlegården. Hittills har vi fått ihop 620 000:- och statyn i brons kostar 600 000:- plus fundament i röd granit utformad som en mutter för att symbolisera rostig mutter och markarbeten på cirka 200 000:- kostnad totalt cirka 800 000:-. Statyn kommer att hedra J.P.Johansson och avspegla samma höga kvalitet.

Peter Linde gjorde först en skiss där J.P. står med rörtången på ett traditionellt sätt. Han ändrar sig för han tyckte då att på håll kan man uppleva att det är en person som står och spelar gitarr. Platsen är fastställd, den skall stå vid Gustav Adolfs plan där den första smedjan var placerad.

J.P.Johansson Sällskapet hälsar Er alla hjärtligt välkomna till vårt museum vid Tallbacksvägen 2.

OBS! Vi har nytt telefonnr. och ny mailadress.
tel. 072-5250690 mail : jp.johansson@telia.com

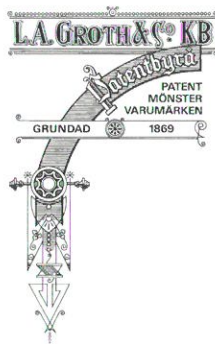
Vi har öppet varje onsdag mellan kl. 13-16
För grupper efter överenskommelse.
Stig L. Lundh 2012-10-13

Se sid 13

Uppfinn skiftnyckeln* - ring därefter till oss på Groth & Co.

Då har du gjort exakt vad J. P. Johansson gjorde och kan vara säker på att alla andra åtgärder sker i rätt ordning. Allt från din idé fram till patentskydd och ett världsomspännande varumärke.

* Skiftnyckeln blev med vår hjälp etablerad över hela världen. Du är välkommen med en annan idé eller produkt.

PATENT, MÖNSTER, VARUMÄRKEN OCH BOLAGSÄRENDEN I ALLA LÄNDER

GROTH & CO

KOMPETENS GENOM SEKLER

BOX 6107, S-102 32 STOCKHOLM · VÄSTMANNAGATAN 43
TEL 08-729 91 00 · FAX 08-31 67 67 · EMAIL: info@groth.se

Arrangör av
Varumärkesdagen
och Patentdagen

ENKÖPINGS GLASTJÄNST

- Glasreparationer
- Bilrutor
- Markiser
- Uterum

Mästergatan 6, tel 0171-302 03

Silverfiskar

Tecken på besök: Den lilla silverglänsande och fjälliga insekten pilar iväg över golvet, vanligen i köket eller i badrummet. Silverfisker bor i små springor och är nästan bara framme nattetid.

Vad gör djuren: Silverfisker är anspråkslösa och lever av våra smulor och gör faktiskt ingen större skada. Om fuktig-

heten är hög i till exempel en källare, kan den dock ge sig på böcker och liknande.

Detta kan du göra: Undvik att förvara saker där det är fuktigt. Silverfisker är närmast omöjligt att utrota, och den kan bli upp till fyra år gammal. Den är en primitiv insekt som fanns långt före oss – och den kommer att överleva oss!

Tvestjärtar

Tecken på besök: Tvestjärtar är lätta att känna igen. De myllrar ofta samman på fuktiga ställen. Nattaktiva.

Vad gör djuren: Tvestjärtar är allätare, men lever framför allt av växtdelar, kadaver och smådjur. Det är en skräna att tvestjärtarna

kryper in i örnen. Insekten är inte omtyckt, men den gör ingen större skada.

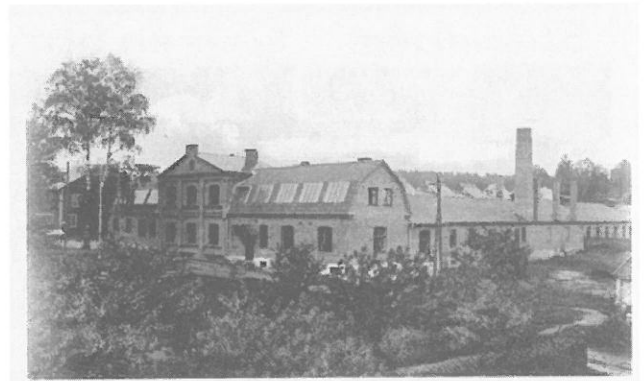
Detta kan du göra: Sätt fällor utanför huset, till exempel uppochnervända blomkrukor med träull eller en bit våt papp. Det kan förhindra en invasion av tvestjärtar i huset.

Nostalgi

Arbetarbostäder uppförda genom J. P. :s försorg

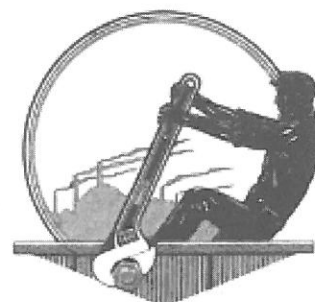

Enköping. Mekaniska Verkstaden

Nyckeln till framgång

ligger i kvali-
teten och
precisionen...

Vårutflykt

med sällskapet till
Stockholm.
Torsdagen
9 maj 2013

Vi besöker:
Tekniska Museet,
Nobelmuseet samt gör
en guidad vandring i
Gamla Stan

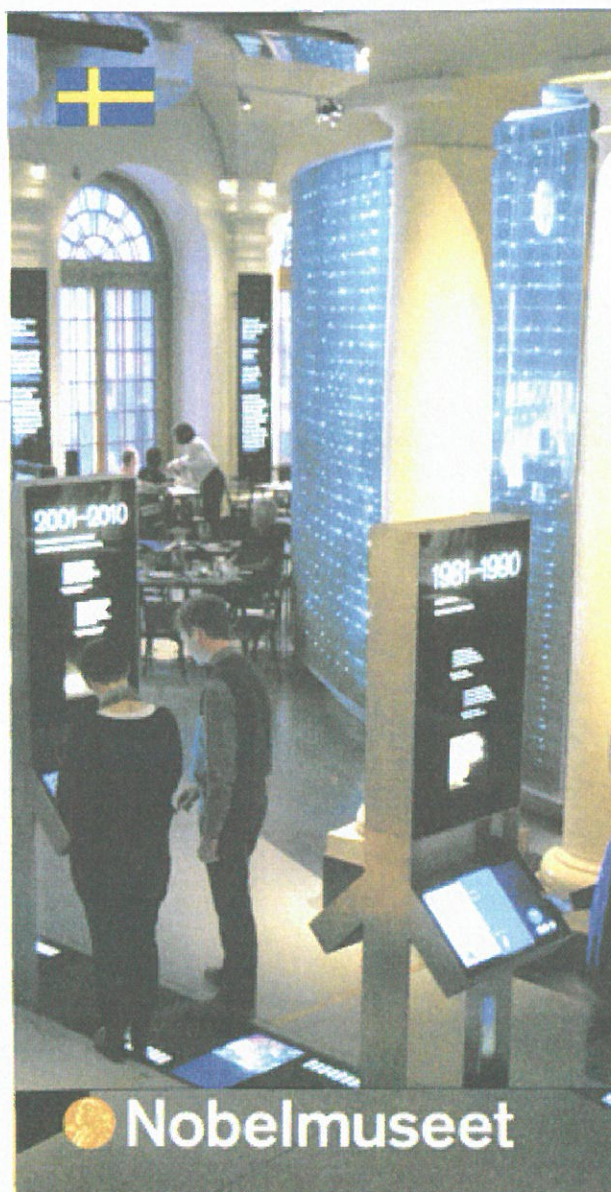
Avresa från J P Muséet,
Tallbacksvägen 2 kl 09.30.
Beräknad hemkomst ca 20.00. Pris: 500:-
exkl lunch och fika. Anmälan, som är
bindande, till Rune Adelhag, 0171-41 02 70
senast 4 maj 2013.

**VILL DU VETA HUR
VÄRLDEN FUNGERAR?**

På Tekniska museet kan du utforska och upptäcka hur
allting egentligen hänger ihop. En spännande resa från
industriens barndom till framtidens storslagna visioner.

Se den interaktiva utställningen 100 innovationer

Hemma hos vår konstnär Peter Linde

Vi var 3 st, Stig Lundh, Rune Adelhag och undertecknad som ställde färden till Saltsjöbaden för träff med Peter Linde och bese hans ateljé.

Blev mycket väl mottagna. Peters fru Sia hade dukat fram ett kaffebord och kaffet smakade utmärkt.

Inga större svårigheter att hitta till deras hus. I Stigs bil fanns GPS som hittar överallt. Saltsjöbaden är en äldre ort med fina hus. Alla har tydligen haft egen arkitekt, alla mycket tilltalande. Dominerande var förstås den pampiga hotellbyggnaden.

På deras tomt fanns det utplacerad statyer som Peter åstadkommit. Ett litet Millesgården. Likaså inne i ateljén fanns modeller av olika slag. Pågående arbeten. Vi fick höra en del av Peters konstnärliga arbete, som han berättade själv. Vi var välkomna igen. Vilket vi gärna gör.. Se sid 35.

Curt Eriksson

Peter i sin ateljé med en modell av utfört konstverk

I ateljén, mängder av modeller

Stig, Rune och Peter diskuterar J P

I vardagsrummet stod dessa glänsande barn

J P Johansson - uppfinnare

Föräldrar: Torparen under Fötene, Nolgården i Vårgårda, västergötland, Johannes Johansson-Juhlin (1826-1904) och Christina Bryngelsdotter (1830-1922). Paret emigrerade 11 april 1883 till Minnesota, USA.

Född: Mån. den 12 december 1853 i en backstuga kallad Stöppatorpet, tillhörande Fötene-Nolgården. Äldst av 7 syskon.

Utbildning: Fyra klasser begränsad folkskola mellan 7 o 12 års ålder med långa uppehåll.

Första uppfinningen: En smörjkopp för Munktells i Eskilstuna år 1883. Ingick i bolagets patent.

Uppfinningar: Drygt 110 st registrerade på Patentverket.

Yrken: J.P. var först vallpojke, sedan lilldräng på granngårdar och innehade därpå följande 16 yrken: Kultorvhantlangare, eldare, järnvägsrallare, nithantlangare, nitvärmare, lokomobilmontör, smidesmästare, maskinuppsättare, ritare, konstruktör, avsynare, resemontör, värmeinstallatör, elinstallatör, fabrikör, direktör. Det första riktiga arbetet: som hantlangare vid ångmaskinen på torvfabriken i Vårgårda 1871(okt)-1872(jan).

1873: Rallare vid järnvägsbygget Hallsberg-Mjölby på hösten, därefter rallare vid SWB-bygget Västerås-Kolbäck. Där arbetade han med efterjusteringar vid Långängskrogen mellan Västerås och Dingtuna. Han bodde då i rusthåll nr 112 i Ytterhålla hos soldaten Carl Erik Wickholm-Ytterholm och dennes familj.

1874-76: Anställd vid Munktells i Eskilstuna, först som nithållare, därpå som nitvärmare och sedan som lokomobiluppsättare.

1877: Smidesmästare vid Hagbyholm i Irsta. Praktiserade en kort tid vid Västerås Mek. Verk., där han bland annat färdigställde skärapparater för slättermaskiner till utställningen i Paris 1878.

1878-86: Avsynare, resemontör, ritare och uppfinnare vid Munktells, där J.P. konstruerade talg- o smörjkoppar (patent reg.) till cylindrar. Hösten 1881 deltog han vid installationen av den första elektriska gatubelysningen i Sverige, det var i Stockholm. J.P. skötte lokomobilen som drog generatoren. Han installerade centralfängelsets (Långholmen) första värmeledning. "Satt på Långholmen i 3 månader, men inte i någon cell", lär han själv ha sagt.

1881: (27/11) Gifte sig med en småländska från Björnasjö, Oskars församling i Kalmar län, Ingrid Matilda Johansson (26/10 1857-1/4 1914).

1886: (3/7) Hyrde smedjan vid Gustav Adolfs plan och etablerade sig som egen företagare i Enköping.

1887: (8/11) Flyttade till stadsdelen Fanna 3500 m öster om stadens centrum, startade

Enköpings Mek. Verk. och bosatte sig i Villa Fridhem. Gjorde en revolutionerande nykonstruktion till tröskverk.

1888: Uppfann den ställbara rörtången, patenterad 17 aug.

1890: Framställde klövernötningsmaskinen, ett effektivt jordbruksredskap.

1891: Invald i Svenska Uppfinnareföreningen. Vid invalet höll han föredrag om klövernötningsmaskinen.

1891: Erhöll på hösten patent på en ställbar skrufnyckel med två rörliga käftar.

1892: Utvecklade denna genom att göra den ena av skäftarna fast och anpassa verktygets utformning därefter. Skiftnyckeln, nu definitivt uppfunnen, tilläggsopatentreg. den 11 maj.

1892: J.P. gav B.A. Hjorth ensamrätt på verktygsförsäljn. och tillsammans med Frans W Lindqvists uppfinning, fotogenköket med varumärket "Primus", fördes båda dessa uppfinningar ut på världsmarknaden.

1902: Bildades Enköpings Mek. Verkstad AB. B.A. Hjorth näst störste aktieägare.

1905: Villa Fannalund klart för inflyttning.

1909: Sockertången med fjäder o gripklo, registrerad 3 feb. Den uppfann J.P. efter det att han en dag kommit in i köket, grävt med lortiga fingrar i sockerskålen och fått en mild tillsägelse av sin fru.

1914: Enköpings Mek. Verkstads AB sammanslogs med AB Enköpings Maskinfabrik. Firmanamnet av AB Enköpings Verkstäder med J.P. som vd.

1916: Företaget ombildades till dotterbolag under försälningsfirman. Intressenten o styrelseledamoten Hjorth övertog ledarskapet tillsammans med J.P.'s son Hannes Brynge (22/11 1888-6/3 1972), som två år tidigare tagit civilingenjörexamen. Aktiestockens värde: 1,4 milj.!

1916: J.P. var nu 62 år och vistades ca 3 mån. i USA, där han uppsökte sin 86-åriga moder. Vid hemkomsten återupptog J.P. verksamheten på heltid som uppfinnare och nykonstruktör.

1919: J.P. blev färdig med utvecklingen av den s k Triplex-pendeln med svängande belysning från rörlig arm. Syftet: att förbättra förhållandena i arbetslokler på sjukhus, kontor m m. Triplexfabriken uppfördes i Fanna.

1923: Piprensaren uppfanns av J.P. och P.G. Salwén. Patent nr 58293.

1928: Uppfann den genialiska dörrknäppet, till bl a skåpdörrar. Fabrikationen påbörjades ett år senare.

1940: J.P.'s sista uppfinning, en lampställare till Triplex-pendeln, pat.reg. den 22 aug.

PORTUGAL och SPANIEN/Baskien

med J P Johansson sällskapet 14 – 20 okt

RESA till 6 historiska platser och 3 unika fabriksbesök

Dagbok från J.P.Johansson Sällskapets resa till 6 historiska platser och 3 unika fabriksbesök i Portugal och Spanien.

Avresa med buss kl. 07.00 den 14 oktober 2012 från Enköping. Stämningen var hög i bussen trots tidig morgon och endast plus 3 grader och mulet.

Incheckningen på Arlanda blev en ny erfarenhet med självbetjäning eftersom vi flög reguljärt flyg med Lufthansa. Anniken fick problem med två väskor att checka in och då kostar det 640:- extra trots att vikten var under 20 kg.

Vi flög till Frankfurt där var det mulet och plus 9 grader. Vi tog ett nytt plan till Porto. Allt gick enligt tidtabell och vi landade i soligt Porto och plus 21 grader.

Lars Malmström hade tidigare anlänt Porto via Mallorca och tog emot oss med guiden Mimella. Vi kom till vår fina första klass buss som skulle ta oss runt alla platser i norra Portugal och Spanien. Chaffören Louis hjälper oss med bagaget. Först tar vi en city rundtur i Porto då guiden berättar om Porto, historien och att Porto är en affärsstad med export av vin, kork, möbler och fisk. Lars berättar om att Portugiserna älskar torsk och att man har utbyte med Norge via Ålesund för att tillgodose tillgången. Fiskrätten heter Baqalon och vi åt den till middag på kvällen och det var en ny smakupplevelse.

Vi gjorde några stopp och tittade på äldre befästningar och spårvagnar som är den äldst bevarade i Europa. Trots hård vind var det ljumma vindar i strålende sol. Lars Malmström var som vanligt bra påläst och kompletterade guiden. Lars

har tidigare tillsänt oss ett program med fakta och information om platserna och länderna som ingår i vår resa. Vi åkte till hotellet och checkade in. Kvällen var fri och det blev besök av en genuin portugisisk kvarterskrog med god fisk och maträtten Baqalon samt gott vin. Det blev även grattissång och fyrfaldigt hurra för Inger som fyllde år därefter blev det dags för hemfärd och sängdags.

Efter en god frukost avresa till SNA Europas fabrik i Vila do Conde. Produktionschef Pedro Azeveda tog emot oss och sekreteraren delade ut säkerhetsskor, skyddsglasögon och hörselskydd. Pedro Azeveda visade oss till ett konferansrum där vi blev informerade om att denna fabrik är den äldsta av SNA Europas fabriker. Den startade i Eskilstuna år 1850 med produktion av filar. År 1970 flyttades en del av fabriken från Eskilstuna. År 1975 köpte Sandvik Sågar & Verkyg fabriken och flyttade hela fabriken till Portugal. År 1995 köptes Virala filar som flyttades till fabriken i Portugal. År 2005 flyttades bågsågstillverkningen från Sveg till Portugal.

Pedro berättade att han flög upp till Sveg på vintern det var då -30 grader kallt och hans resväska hade hamnat i Brasilien. Pedro fick problem med att hålla värmen utan varma kläder och fick börja med att snabbt köpa varma kläder. Produktionen i Portugal går bra och ökar hela tiden. Takten är nu 12 miljoner kedjesågfilar, 3,5 miljoner vanliga filar och 3,6 miljoner sågklingor till bågsågar per år. Antalet anställda är 180 personer. Kvalitetansvariga Sonia guidade oss kunnigt genom fabriken. Fabriken har blivit modernare, renare och bättre jämfört med mitt senaste besök för cirka 17 år sedan.

Besöket avslutades med en genomgång och då överlämnades en tavla med J.P.Johansson samt informationsbroschyrer på Spanska som Anniken Karell Håkansson varit med och översatt. Pedro tackade och berättade att han besökt J.P.Johansson museet och var imponerad. Vi blev bjudna på god lunch i företagets matsal.

Därefter fortsatt vår färd genom Porto och nya sevärdheter bland annat järnvägsstationen som har fantastiska bilder tillverkade av kakelplattor med olika historiska händelser. Vi besökte också en

otrolig vackert utsmyckad bokhandel från 1920 talet. Slutmålet var att besöka en Port Vin Lodge som visade sig vara Sandemans. En guide tog emot oss och berättade om företagets historia. Portvins tillverkningen har mycket gamla anor i Portugal och alla portvinstillverkarnas lager ligger på samma sida om floden Douro. Vi gjorde en rundvandring bland portvinsfaten och fick information om dom olika portvinen. Besöket avslutades med provsmakning med möjlighet till inköp av goda portviner.

Därefter åkte vi tillbaka till hotellet och vilade en kort stund. Efter rådfrågning hittade vi en annan trevlig restaurang med god mat och gott vin. Det blev även här grattissång och fyrfaldigt hurra för Gunilla som fyllde år. Ytterligare en trevlig dag och kväll att minnas innan det blev dags för sängen.

Tisdag 16 oktober 08.30 och avresa till Santiago de Compostela och La Coruna (300km)
Färden började på fyrfilig motorväg och det börjar regna och vi kommer fram till Santiago de Compostella där regnet tilltar och vi plockar fram regnkläder och paraplyer. Där får vi en ny lokal guide Pedro som berättar om varför platsen är målet för pilgrimsvandringar. Pilgrimernas skyddshelgon Aposteln Jakob ligger begravd i Katedralen i Santiago de Compostela. Enligt uppgift vallfärdar

nu cirka 10 miljoner pilgrimmar till platsen varje år från olika länder i Europa. Vi blev guidade runt om i staden och får till slut uppleva något som inte ens guiden varit med om. det var högmässa i Katedralen och mitt i Katedralen hängde ett stort kärl med rökelse som 6 munkar firar upp och börjar svänga från en till andra sidan och kärlet med röken var nästa uppe i taket. Musiken var mycket suggestiv och medryckande. Proceduren är nu en ritual för rening av själen. På medeltiden var det ett sätt att lindra lukten från smutsiga pilgrimmar.

Vi avslutar med en mycket god lunch som var väl förbered och vi börjar sakta torka upp inför fortsatt färd. Guiden Pedro följer med i bussen och berättar om landskapet och naturen till La Coruna. La Coruna har en stor och betydelsefull hamn där cirka 200 kryssningsfartyg lägger till varje år. Platsen har även raffinaderier, fiske och tidigare betydelesfull vapenindustri. Vi stannar till vid det berömda Herkulestornet som är ett anrikt romerskt fyrtorn, byggnaden är 55 meter hög och står på en klippa som är 51 meter fyren är nära 1900 år. Sedan år 2009 är fyren klassad som ett världsarv.

MEDAN JÄRNET ÄR VARMT... "Smederna" Lars Eklund och Curt Eriksson demonstrationssmider i fjäderhammaren Vulkanus på Stora torget under Kulturveckan.

J.P. Johanssons stora uppfinning

ENKÖPING (EP)

En av J.P. Johanssons riktigt stora uppfinningar är "anordning för förändring af slaglängden hos fram och åter rörliga maskindelar".

Den uppfinningen fick han patent på den 31 januari 1895 för drygt 100 år sedan.

Konstruktionen ingår som en viktig del i fjäderhammaren Vulkanus som först tillverkades på Enköpings Mekaniska Verkstad i Fanna och senare på Enköpings Maskinfabrik vid hamnen.

Uppfinningen gjorde fjäderhammaren Vulkanus överlägsen alla andra på marknaden förekommande hammare, då slagkraften var steglöst omställbar under maskinens gång.

Fjäderhammaren tillverkades i stora serier och exporterades över hela Europa. Aktiebolaget B.A. Hjorth & Co hade ensam försäljningsrätten till fjäderhammaren och alla andra J.P. Johanssons produkter.

Det finns fortfarande ett antal användbara Vulkanus fjäderhammare i närheten av Enköping. En av dessa finns hos Berglinds Svets & Smide i Nykvarn.

Demonstrerades

Tack vare ett mycket välvilligt bemötande av verkstadsägaren kunde fjäderhammaren förevisas för en större publik under hela Kulturveckan.

– dammades av och visades på Stora Torget

Då hammarlagen ekade mellan husen vid Stora torget flockades publiken vid hammaren och fältassjan, som båda är från 1920-talet.

Information om fjäderhammarens konstruktion och demonstrationskörning svarade medlemmar från J.P. Johansson-sällskapet för. Först värmdes smidesjärnet på fältassjan varefter – medan järnet var varmt – det smides i hammaren.

Även omställning av slagkraften demonstrerades och visade sig lika enkel som beskrivningen av J.P. Johanssons patenterade konstruktion garanterade. Den enkla och snabba omställningen gjorde att ställtiderna minskade och produktionen ökade.

Hög ålder

Trots hammarens höga ålder fungerade den perfekt. Ännu vet ingen hur gammal en Vulkanus fjäderhammare kan bli.

Då hammarlagen tystnat sågs många förjunkna i beundran över den mer än 100 år gamla tekniken, fjäderhammarens vitalitet och kraftfulla hammarlag.

I Aktiebolaget B.A. Hjorth & Co:s produktkatalog år 1910 återges ett 80-tal vitsord om fjäderhammaren Vulkanus. Det utlåtande som inkom från Erik Anton Berg i Eskilstuna får representera samtliga vitsord.

Till Aktiebolaget B.A. Hjorth & Co, Stockholm.

Härmed det önskade vitsordet, vari emellertid inte alla goda egenskaper om Vulkanus är medtagna, då det skulle bli alldeles för vidlyftigt. Vi önskar Er en god omsättning på dessa utmärkta maskiner.

Jag undertecknad betygar enligt önskan från Herrar B.A. Hjorth & Co, Stockholm, med nöje att den av mig den 7 maj 1895 från Enköpings Mek. Verkstad inköpta fjäderhammaren Vulkanus N:o 2 under hela tiden arbetat till min fulla belåtenhet. Den lämpar sig särskilt bra för manufaktursmide då den är ställbar för alla tjocklekar av smiden.

Slaghastigheten är stor och likformig och därför mycket väl anpassad till mina arbeten såsom smiden av rakknivar och stämjärn.

Ja, jag har funnit den så fördelaktig att jag den 15 november 1895 köpte ytterligare en Vulkanus.

Eskilstuna, den 12 Feb. 1896.

Erik Anton Berg

Då Kulturveckan var slut tystnade också hammarlagen på Stora torget. Fjäderhammaren Vulkanus transporterades till sin plats hos Berglinds Svets & Smide i Nykvarn, där den säkert kommer att användas ända in på nästa århundrade.

Hans E Söder

J.P. Johansson-sällskapet

Parti af vår monteringshall för fjäderhammare.

B. A. HJORTH & Co, Stockholm.

»Vulkanus» är starkt och solidt bygd af bästa svenska material. Alla slitytor äro stora samt väl och noggrant utförda. Maskineriet är fullständigt isoleradt från hammarhufvudets stötar medelst rem och fjäder, så att alla delar arbeta lungt och jemt, hvadan maskinen besitter stor hållbarhet.

Stativet är af gjutjern, starkt och prydligt, samt tillåter en bekväm ställning för smeden. Under- och öfverstådet äro skjulbara i rät vinkel mot hvarandra, så att de lätt och väl kunna inriktas.

Vefaxeln på denna fjäderhammare är af stål och har långa grofva lagergångar samt en lång vefstapp med en på sig förskjutbar metallkula, utgörande lagergång för vefstaken. Med sin ena ända börjar denna vefstapp i vefaxelns centrum, och här af minskas vefstakens slag ända ned till det minsta möjliga, ju närmare centrum den omnämnda metallkulan förskjutes, och all den stund den andra ändan af vefstappen sitter långt från vefaxelns centrum, förlänges eller förstoras vefstakens slag ända upp till det högsta möjliga, ju mera metallkulan aflägsnas från vefaxelns centrum.

Vefaxelns stora lager sitta så nära hvarandra, att vefstaken fyller mellanrummet, hvarför vefstaken med kulan ej kan förskjutas åt sidan, då vefaxeln förskjutes åt ena eller andra hållet. Till följd af dessa anordningar kan slagets längd förändras från det största till det minsta, eller tvärt om,

under det hammaren är i full gång.

En fast och en lös remskifva äro anbragta på drifaxelns ena ända, den andra är medels en ansättbar kullad förenad med en häfstång för axelns förskjutning fram och åter. Denna häfstång rör sig öfver ett kuggsegment, i hvilket en stark regel å häfstången ingriper och fasthåller vefaxeln i önskad läge. För att lossa regeln är häfstångens handtag så konstrueradt, att man endast behöfver draga det till sig, eller skjuta det ifrån sig, hvarefter regeln af sig sjelf infaller vid närmaste kugg, och således fallhöjdens förändring sker ögonblickligt.

Hammarhufvudet är gjutet af stål och går i stadiga gejder, så att sänksmiden väl kunna utföras. Vid öfre ändan af hammarhufvudet finnes ett bredt hål, genom hvilket är trädd en stark läderrem, på hvilken hammarhufvudet hänger och som hålles spänd af en stark bägtjäder.

Efter avslutad guidning blir det incheckning på ett nytt hotell. Efter kort vila bär det av på en stadsrundtur på egen hand med besök på en genuin och trevlig lokal pub. Maten blev på en ny fiskrestaurang med god bläckfisk. Klockan blev mycket så det blev en taxi tillbaka till hotellet därefter vila och några timmars sömn.

På morgon var det stor uppståndelse. Sverige hade spelat 4-4 mot Tyskland i VM kvalet. Det gav stort eko även i Spanien som är en stor fotbollsnation. Zlatan är där en berömd stor svensk fotbollsspelare.

Den här morgonen fanns det inte tid till frukost på hotellet. Vi fick med oss en enklare frukost att äta i bussen. Färden fortsatte till Santander genom grönskande landskap och det visade sig att Santander är också en mysig stad med ringmur och med ett äldre centrum. Det blev en snabb tur i centrum och en enklare lunch innan vidare avfärd till Vitoria.

Vitoria är en stad på cirka 223000 invånare med flera industrier bland andra Mercedes Benz och Michelin. Vi kommer fram till SNA Europas fabrik där bland annat Bahco skiftnycklarna tillverkas. Produktionschefen Javier Martinez de Maya non hälsar oss välkomna och berättar om nuvarande produktion som är på cirka 1,2 miljoner Bahco skiftnycklar, 1,4 miljoner fasta nycklar och 4,2 miljoner skruvmejslar samt 560 tusen tänger och 450 tusen stämjärn per år. En ny produkt som vi får se är en ny design på en spikurdragare.

Vi blev guidade genom fabriken och informerade om att man nu tillverkar alla produktionsverktygen och att produktionen är upplagd enligt motsvarande layout som i Enköping. Vi känner igen många produktionsmaskiner bland andra 4 robotar från ABB.

SNA Europe har tagit beslut för att ta bort 3 spanska varumärken det enda Spanska varumärket som blir kvar är Irimo med en spansk variant av skiftnyckel där volymen sjunkit drastiskt. Bahco har blivit uppgraderat till "Premium brand". Fabriken är på 13300 kvadratmeter och har 160 anställda.

Informationen avslutas med att vi berättar om J.P.Johansson Sällskapet och överlämnar en tavla på J.P. Johansson samt informationsbroschyrer på Spanska. Det blev succé Javier kände inte till historien och blev mycket imponerad. Vi avslutade besöket med ett gruppfoto utanför kontorsingången.

Färden fortsätter över Pyrenererna en bergkedja som har bergtoppar på 3 till 4000 meter över havet och vi känner oss nöjda med ännu ett givande fabriksbesök.

Efter några timmar kommer vi fram till staden San Sebastian som ligger mycket vackert i en bukt med höga bergiga öar på varje sida. San Sebastian är utsedd till Europas kulturhuvudstad år 2016. Snabb incheckning på hotellet och en skön promenad till stadens berömda tapas/pinchosbarer som är en otrolig upplevelse där det kan finnas mer än 10 olika smårätter att välja på. Vi provar på ett antal tapas och pinchos med gott vin eller öl på några av barerna innan det är dags för den sköna sängen.

Torsdag 18 oktober. Efter frukost tid för besök i San Sebastian på egen hand. Flera provade på att doppa fötterna i Atlanten. Vattnet var nog cirka 15 grader vi såg flera personer som simmade i det kalla vattnet med höga bränningar. Lunchen åt vi gemensamt i hotellet matsal som var mycket god med tre rätter. Flera av deltagarna höll tacktal och alla var överens om att resan varit över förväntan.

Efter lunch avfärd till vårt sista fabriksbesök i SNA Europas fabrik i Irun 20 km. med buss. Teknisk chef Iurgi Arrizabalaga hälsade oss hjärtligt välkomna i ett konferensrum i anslutning till produktutställningshall.

Iurgi berättade om att den kraftiga nergången i Spansk ekonomi och efterfrågan gjort att det blivit

förändringar som framförallt drabbat dom Spanska varumärkena som utgår. Kvar blir Irimo och Bahco som nu även säljs på den Spanska marknaden. Bahco har blivit Premium brand. Lindström finns kvar som ett mycket väl inarbetat varumärke på elektroniktänger till USA.

Iurgi visade oss runt i produktionen som till största delen omfattar olika typer av tänger typ sidavbitare, kombinationstänger och spårringstänger. Övrig produktion är kombinationsnycklar och skruvstycken som gjutes av en underleverantör i trakten. Nya investeringar har gjorts i maskiner för tillverkning av Lindström elektroniktänger.

Även laboratoriet visades där tester görs för att säkerställa kvaliteten på egna tillverkade produkter samt testa konkurrentprodukter. På fabriken är man cirka 150 personer och på kontoret cirka 100 personer som är den centrala enheten för Spanien. Efter rundvandringen samlades vi i konferensrummet för en frågestund. Vi överlämnade ett antal broschyrer på Spanska över J.P.Johansson livs historia och en tavla över J.P. Johansson. Iurgi blev mycket imponerad över historien och J.P.Johanssons verk. Jag har efter besöket mottagit ett mail från Iurgi att han och flera i fabriken

uppskattade vårt besök och önskade några bilder som jag tagit.

Alla var nöjda med besöket och nu väntade en guidad rundtur i San Sebastian. Tyvärr var inte vädrets makter med oss och det blev regnkläder och paraplyer som fick hjälpa oss att inte bli helt genomsura. Guiden Tim tog oss först med bussen upp på ett berg som ligger vid ena inloppet till den fantastiska bukten till San Sebastian. Beroende på formen kallas bukten för "snäckan" stränderna är sand det är en mycket populär badort. I början på 1900 talet den Spanska kungens favoritplatser. Från den tiden finns många byggnader kvar som badhus, casino och olika fina byggnader. Därefter åkte vi ner till stadens centrum och tog en tur till fots i hamnkvarteren som är den äldsta delen av staden. Fisket och fiskhandeln har haft stor betydelse tidigare och till viss del även i dag. Vi fick titta in i en trevlig lokal där man har matlagning. Männen lagar mat där emellan 11.00-14.00 på fredagar och där sedan kvinnorna och barnen får komma att avnjuta middagen tillsammans.

Vi avslutade den guidade rundturen i en mysig bar och där provade vi på olika lokala drycker. Kvällen avslutades på nya mysiga tapas/pinchos barer och till en skön vila i hotellets säng.

Nu fortsatte färden till ytterligare ett unikt resmål. Bilbao och Guggenheim museet. Vägen till Bilbao var bra trots kurvor och höga berg. När vi kommer fram till Guggenheim museet möts vi av en färggrann jättehund "Puppy" West Highland Terrier uppbyggd av blommor och växter. Mycket imponerande arrangemang som passar bra i anslutning till museet som är tillverkat av stål och metall i en fantastisk design. När vi kommer till entre'n möts vi av guiden Makanijo som först gratulerar oss till att besöka museet på exakt samma dag som museet invigdes för 15 år sedan. Väggarna är av tunn titan som skall vara helt underhållsfritt. visar oss runt i museet och där konstnärer gjort enorma stålkonstruktioner av jätteplåtar som kommer en att tänka på båtsvarv från tidigare industriepok.

Guggenheim har bedrivit museum sedan 1920 talet. År 1937 bildades en fond. År 1991 började tankarna ta form för ett museum i Bilbao och den 19 oktober 1997 invigdes museet i Bilbao till en kostnad av 100 miljoner US dollar. Museet har blivit en stor succé. Man är nu uppe i cirka 1 miljon besökare per år.

Även runt museet finns det många sevärdheter som jättespindel, ljusarrangemang, fontäner med ånga

Vår flotta buss och vår trevliga chaufför

som ger olika upplevelser, många olika skulpturer i varierande utformningar.

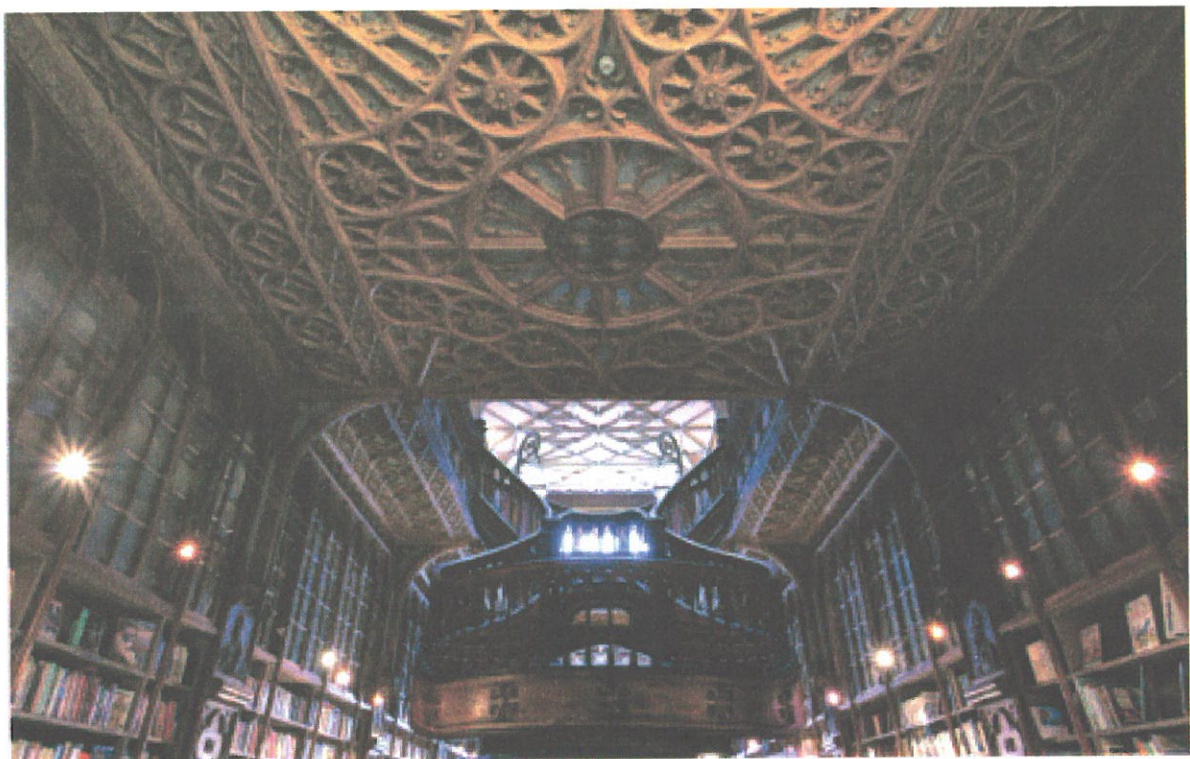
Vi fick en mycket bra introduktion och genomgång av denna världsupplevelse som man nog bör avsätta några dagar till för att hinna se allt och njuta av allt.

Bussen körde oss till hotellet för en sista incheckning. Dom som orkade tog en promenad in till centrum och njöt av en sista kväll med gott vin tapas/pinchos och nattlivet. Därefter blev det taxi hem för 5€ och en sista skön natt på denna minnesvärda resa.

Lördag morgon , god frukost buss till Bilbaos flygplats och varm tack till vår bussförare som kört oss mjukt och perfekt över och genom nordligaste landskapen i Portugal och Spanien.

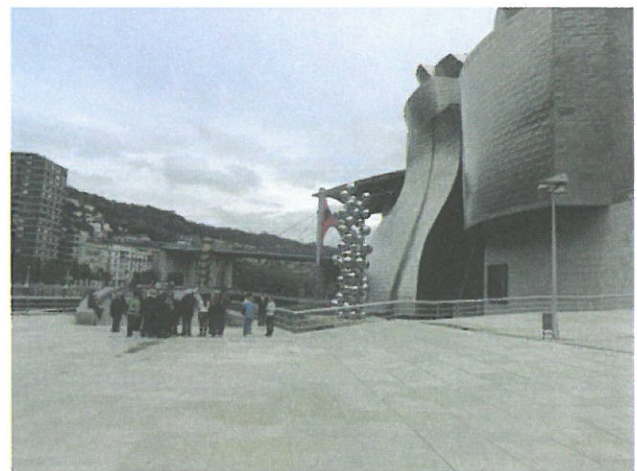
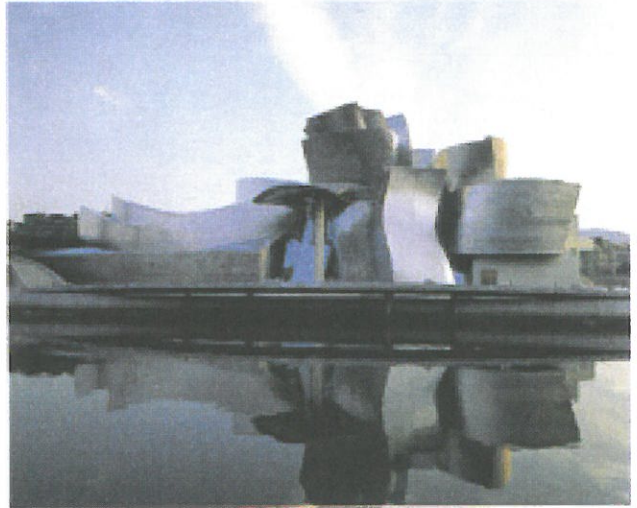
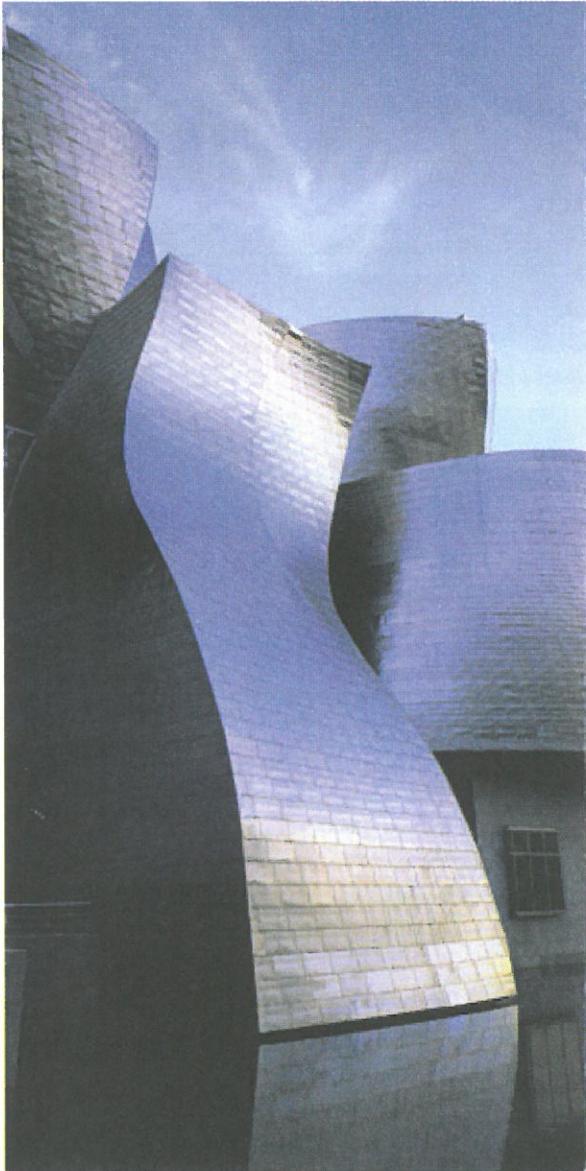
Planet mellanlandade i Munchen där vi bytte till Arlanda. Lars ville att vi skulle stanna upp vid bagagebandet på Arlanda och ta farväl och det gjorde vi med många kramar och handskakningar. Jag ger alla deltagare ett stort tack för att Ni var med på resan och gjorde den möjlig att genomföra. Extra stort tack till Lars Malmström för väl genomförd planering och intressanta historieberättelser om platserna vi besökt.

Stig L.Lundh 2012-11-19

Bokhandeln i Porto. Mycket unik.

Guggenheim museét

Glad flicka med fil

Filar på löpande band

Maten smakade förträffligt efter dagens strapatser

Gull-Britt kollar halvfabrikat av skruvstäd

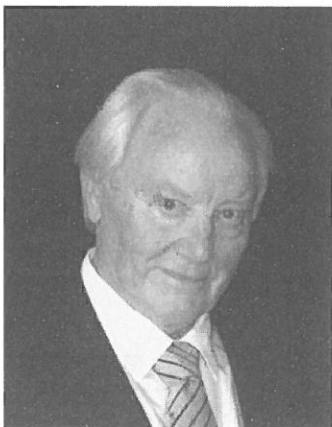
Gamla hus som blivit kvar

Kaktusblommor utanför hotellet

Stig Lundh överlämnar tavlor av J P som tack för besöken i fabrikerna

Min gamla far hade två egenskaper som han värdesatte mest av allt: Dels hörde han fruktansvärt illa i den mån han hörde någonting alls.

Också hade han sitt dåliga minne och samma sak där om han kom ihåg någonting alls för - som han sa - tänk så mycket skit jag slip-

per höra och det lilla jag hör - det glömmer jag på nolltid.

Jag skrattade och tänkte - han har humor trots allt gubben.

Så fel jag hade - pappa skämtade aldrig, hans ord var bara den exakta tolkningen av hans känslor.

Och nu i min höga ålder känner jag igen hans känslor men så hörde jag av grannarna här på Kraftgatan 14 att man kunde få gratis hörapparat hos någonting som heter audinomen (jag kallar henne för örontanten). Och eftersom jag älskar allt som är gratis gjorde jag ett besök där - jodå

Jag fick utprovat två stycken apparater, ett för vardera öra.

När jag plockat in dem hörde jag inte ett dugg bättre men grannarna hade varskott om att man måste vänja sig och att det skulle komma med tiden.

Det skedde inte så jag hade de liggandes hemma ett helt år. Men sedan ilsknade jag till en dag och knalade tillbaks med dem och tackade för lånet och sa att jag kunde lika gärna sätta in korkar i öronen!

Örontanten tog emot dem och tittade på dem så sade hon att det hörs bättre om man knäpper på dem och så gjorde hon det. Hon lirkade och petade med sina långa naglar på apparatens alla små underliga knappar och som var så små att inte syntes med blotta

ögat och de där skulle man vrida, snurra, trycka och lirka med, så gjorde hon det. Och sedan fick jag sätta på mig dem igen och så sade hon: - Hör du nu då? Och prasslade med lite papper och jag hoppade sittandes jämfota för det lät som om tredje världskriget var igång.

Det smällde, sprakade och gnisslade så fort hon hade rört dessa knappar stora som en halv flugskit och jag var helt chockad av upplevelsen.

Jag tackade och tog tillbaka mina hörapparater och för säkerhets skull tog jag ut den ena när jag gick för jag stod inte ut med detta fruktansvärda oväsen med gnissel, smällar och motorljud.

Så hörselfrågan gick faktiskt att lösa på det här sättet.

Minnet var det en annan sak med, det finns inga lösminnen som man kan plocka in någonstans, så här kan ju svårigheterna ligga kvar, t ex att man plötsligt får ett ärende in på toaletten men väl inne har man glömt vad man skulle uträtta.

Emellertid finns det botemedel i vissa fall här vidlag - jag har ända sedan min ungdom varit intresserad av minnet och dess funktioner, jag har följt med TV-serie om ämnet, minnesteknik, jag har läst halvmeter bokhylletrymme i frågan och har t o m varit på seminarier i ämnet.

Detta ledde till att jag startade studiecirklar i tre olika studieförbund i ämnet - använd minnet bättre. Ett tag hade jag tre studiecirklar samtidigt på gång och det blev väl för mycket så sedan bantade jag ner ämnet till en 90 minuters föreläsning (inkl fikapaus) med demonstrationer där jag förbluffade auditoriet med att visa vad en hjärna - modell 1922 kunde prestera. Det var så kul att inför en förvånad publik visa upp resultat som verkade helt otroliga.

Än idag skulle jag klara samma uppgifter trots att hjärnan är 25 år äldre.

Se det som ett anbud på gratisunderhållning.

Ewert Moulin

DAGLIGA TURER TILL MER ÄN 50 ORTER!

"Över-dagen-transporter" av paket & pallar till ekonomipris inom Uppland, Stockholm, Södermanland, Västmanland och Dalarna.

- ✓ Direktbilar var du vill - när du vill!
- ✓ Skräddarsy egna transporter (sälj firmabilen!)
- ✓ Vår brevbil hämtar och lämnar din post
- ✓ ...och mycket, mycket mer!!!

Smafrakt
Enköping, tel 0171-273 40
www.smafrakt.se

Gårdfarihandlare och skomakarknivar

J. P. BLADET Nr 3/2012 innehöll bland annat ett bygdebrev av Fride J-n (Jan Fridegård) om det gissel, som 1920-talets gårdfarihandlare innebar för folket ute på landet. Utan att ifrågasätta denne berömde författares beska kritik av gårdfarihandeln vill jag ge en ljusare bild från en helt annan del av vårt land.

Rämnen ligger i nordöstra delen av Värmland. Där levde och verkade från mitten av 1880-talet och fram till omkring 1930 en välkänd gårdfarihandlare vid namn Anders Gustaf Andersson. Bland allmänheten gick han under namnet Filurius.

För folket i de otillgängliga gränstrakterna i östra Värmland och västra Dalarna var Filurius en välsedd gäst, när han kom vandrande med sitt skåp på ryggen. Ett skåp som innehöll det mesta av vad folket ute i skogen kunde tänkas behöva och som de i brist på kommunikationer hade mycket svårt att anskaffa på annat sätt.

Visst gjorde han goda affärer och lämnade en betydande summa pengar efter sig vid sin död 1938, men han var också en ovärderlig länk mellan finnbefolkningen i de stora skogarna och dåtidens varuhus. Och han var inte bara en leverantör av vad folket behövde utan även en förmedlare av nyheter från den "stora världen".

Mycket har sagts och skrivits om denne man, och mera finns att berätta. Men en lång historia kan göras kort. Här skall därför bara nämnas några artiklar ur hans rika varusortiment, som anknyter till Bahco och som motiverar att denna uppsats får plats i J. P. BLADET. Även om anknytningen är både krånglig och långsökt.

Våren 2012 gjordes ett unikt fynd i den gamla släktgård i Rämnen, där Filurius hade bott några årtionden i början av 1900-talet. Bland mer än 1.000 upphittade handlingar fanns några fraktsedlar och fakturor, som visar på att Filurius gjorde affärer med Erik Anton Berg i Eskilstuna, som ju senare blev ett Bahco-företag.

Den 27 januari 1896 skickades från Erik Anton Berg i Eskilstuna ett paket med *Smide* till Herr A. G. Andersson *med bantåg* till Neva station vid Inlandsbanan. Paketets innehåll framgår inte av fraktsedeln, men man kan konstatera att det betalades mot efterkrav med Summa kr 9:90 inkl. fraktkostnad och provision.

I några fakturor från E. A. Berg daterade 1894-1899 finns leveranserna angivna i detalj. Samtliga dessa avser leverans av *Skomakarknivar* och *Rakknivar* i olika fasoner och storlekar. En av fakturorna är daterad den 19 juli 1899 och upptar *2 duss Skomakarknivar*, $\frac{1}{2}$ *duss Rakknivar* och $\frac{1}{2}$ *duss Vanliga Rakknifsfodral* till ett sammanlagt belopp av kr 14:10. Man kan här notera, att den förstnämnda

knivkategorin då betingade ett pris av inte mindre än kronor 2:25. Per dussin!

Man kan undra varför en gårdfarihandlare köpte in skomakarknivar. Olika svar finns på den frågan. Många torpare och kolare ute i bygderna var säkerligen sina egna skomakare, som lappade och lagade familjens skodon och hade behov av lämpliga verktyg. Men vi vet också, att Filurius hade ett eget skomakeri där han på sin lediga tid, kanske under vinterhalvåret, ägnade sig åt denna verksamhet.

I den efterlämnade "fyndhörnan" i Rämmen hittade man inte bara handlingar av olika slag utan även resterna av Filurius' skomakeri. Där fanns en arbetsbänk, skoläster, knivar, sylar, fumlar och andra attiraljer. Man hittade bl a några väl använda skomakareknivar med märket "E. A. BERG, ESKILSTUNA, SWEDEN" jämte ordet "GARANTI" och den välkända fabrikssymbolen Hajen. Knivarna har inte kunnat tidsbestämmas men har troligen tillverkats under tidigt 1900-tal, eventuellt tidigare. Kanske finns det ett samband med de nämnda fakturorna?

Verktygen från E. A. Berg utgjorde dock bara en bråkdel av det sortiment, som Filurius medförde på sina vandringar. De mer än 700 bevarade fakturorna med tusentals olika poster ger en unik inblick i vilka varor som allmogen ute i de stora skogarna behövde och vilka önskemål som en gårdfarihandlare kunde tillgodose.

Bror Hermanson

Socialdemokraterna vill också minnas J P Johansson

Enköpings arbetarekommun stödjer J P Johansson sällskapet i dess strävan att resa staty vid Gustaf Adolfs plan av J P Johansson genom att vid arbetarekommunens möte den 21 november överlämna ett bidrag på 10 000 kronor till sällskapets vice ordförande Stig Lundh.

Sverre Ahlbom, arbetarekommunens ordförande motiverar bidraget:

- J P Johansson var en stor entreprenör och innovatör på sin tid som betytt oerhört mycket för industrins utveckling i Enköping. Skiftnyckeln och rörtången var uppfinningar som J P stod bakom och han kunde föra det vidare från idé till tillverkning i stor skala.

- Bahco-företagen som är så förknippade med Enköping genom att många arbetare och tjänstemän där fått sin utkomst, i många familjer under flera generationer, byggde på J P Johanssons uppfinningar och hans entreprenörsanda.

- Idag kan vi konstatera att det mesta av denna tillverkning numera bedrivs i andra länder. Det är en följd av den globalisering som gäller för den konkurrensutsatta företagssamheten. För att hålla sysselsättningen uppe i Enköping och Sverige behövs nya innovatörer som i J P Johanssons anda kan skapa nya idéer om både varor och tjänster.

- En staty av J P Johansson är motiverad i Enköping för att minnas om hans historiska betydelse men också för att hylla en innovatör som kan inspirera dem som nu och i framtiden lever och bor i kommunen.

Ytterligare upplysningar lämnas av Sverre Ahlbom på telefon 070-644 06 16

Vi i Sällskapet är mycket tacksamma för Ert stöd.

NYA GLAS
mästeriet ab

Växeltel. 0171-24 000

Jourtel. 0171-24 000

Torggatan 15, 749 35 Enköping
(intill Coop/Systembolaget)

www.nyaglas.se

- BILGLAS Auktoriserat Bilglasmästeri
- Allt i glas till företag och bostad
- Inglasning & Uterum
- Fönster & Dörrar
- Markiser
- Persienner, Plissé-, Lamell & Rullgardiner mm
- Flaggstänger

ICA Supermarket

★ **Stjärnköp** ★
Öppet Alla dagar **8-21**

1885

Nostalgia

Pröfnummer.

Frilhet, Jemlikhet, Broderskap.

1885.

Social-Demokraten.

Utgifven af Social-Demokratiska Tidningsföreningen.

Tidningens kontor: Stora Glasbruksgatan 12, 1 tr.
Ansvarig utgivare och red.: August Palm.

Fre dagen den 25 September.

Läsrummets pris: i Stockholm 5 öre.
i landsorten 6 öre.

Från den upp- och ned- vända världen.

Baggbölarne roa sig. Enligt notiser i tidningarne — de fina förstås — afreste den 11 dennes baron Oskar Dickson, åtföljd af grosshandlaren James Dickson och konsulerna Wilh. Röhs, Carl Meyer och Kjellberg med en särskild hyrd ångbåt till Visingsö för att jaga fasaner. Fasaner är en omtyckt rätt af arbetsutsgare, därför har också herr Oskar Dickson anlagt ett fasaneri åt sig på Visingsö. Af notiser, som för ett år tillbaka voro synliga i åtskilliga tidningar kan man sluta, att herr Oskar Dickson fodrar sina fasaner betydligt bättre än t. ex. sina sågverksarbetare i Norrland. Han ger nemligen sina fasaner i daglig spis den utsöktaste mat bestående af ägg, mjöl och risgryn, hvilket allt omsorgsfullt kokas, för att köttet må bli så mörkt som möjligt, ty när man är baron och har stora skogar, som man äter upp i fina middagar, så har man icke tillräckligt god mat-smältning för att våga sig på vanligt segt kött af svenska nötkreatur, »stillades» med frostsakadad säd och skämd potatis, utan man måste införskrifva och göda utländska djur med lösare kött. Och nog blifva dessa fasaner gödda alltid, det må gå hur det vill med dagpenningen för de underlydande arbetarne! Tänk om samhället åtminstone kom så långt i sitt utskrikna framåt-skridande, att arbetarne kunde betraktas som goda afvelsdjur, hvilka kött dugde att äta och var läckert

Arbetets söner.

Af H. M.—r.

Mel.: »Upp genom luften».

Arbetets söner, sluten er alla
Till vdra bröder i Syd och i Nord!
Hören I ej, hur mäktigt de skalla
Ut öfver världen, befrielses ord?
Ur den förnedrande
Träldomens grift
Upp till en hedrande
Ädel bedrift!
Ohet med påskriften: »Bed och försaka»,
Länge oss nedtryckt i mörker och nöd;
::Människovärdet vi fordra tillbaka,
Kämpa för rättvisa, frihet och bröd::

Ich naturen hårdhänt har dragit
Gränser, som skilja fattig och rik;
Hjärtlöst har makten under sig slagit
Alla dess häfver, rofdjuret lik.

Mot den förödande
Guldhalvorns stöd
Kämpen med glödande
Känslor och mod!

Käckt mot förtrycket ett värn vi oss dana,
Fältropet genom nationerna går:
::Sluten Er under vår enighets fana,
Fällen ej modet, och segern är vårt::

Henrik Menander.

Författaren till »Arbetets söner».
Ursprungligen korskärare. Redak-
tionssekreterare i den nyuppteatta
»Folkviljan» under år 1884—85 mot
en lön av 16 kronor i veckan.

och mörkt. Då skulle de kanske i likhet med Dicksons fasaner bli födda med ägg, mjöl och risgryn i stället för sill och potatis och svagdricka. Men nu resonerar man som så: ju fetare de bli desto mindre arbeta de, låtom oss därför hålla dem vid magert hull. Och den grundsatsen äro de trogna. En öfverklassfasan lefver ett paradissikt lif i förhållande till en underklassarbetare.

Den 13 kommo de väldige jägarne tillbaka från den intressanta jagten med icke mindre än 250 skjutna fasaner. Nu kan man fråga sig: hvarför bege sig dessa herrar ut på jagt i stället för att sitta vid sina pulpeter och kassaskåp? Är det af behof eller nöje? Kan det vara så förbaskadt roligt att skjuta ner fasaner, som till på köpet äro tama? Åh nej, men se jagten på tama djur är för närvarande en kunglig sport i vårt land. Oskar Bernadotte har nyss jagat svanar, och då ville Oskar Dickson så gerna jaga fasaner. Och då den kunglige gynnaren hade en utländsk prins i sällskap, tog den gynnade undersåten så många fler grosshandlare och konsuler med sig. Och nog var den utländske prinsen mycket fet, men nog är en göteborgsgrosshandlare fetare!

—m.
(August Palm.)

Undertecknad

rekommenderar sig till utförande af allt till skrädderiyrket hörande arbete.

AUGUST PALM

Stora Glasbruksgatan n:o 13, 1 tr. upp

Flytten av skiftnyckeln ett stort misstag

Bahco Verktygsverkstäderna låg i Fanna inte i Romberga. Det trodde jag alla visste. Men tydligen finns det okunnigt folk ända upp på hög nivå i kommunen. För nog är det väl okunnighet som ligger bakom flytten av skiftnyckelmuseet?

Platsen intill JP Johanssons gata – en gata som bär uppfinnarens namn, och som leder upp mot Bahcos gamla industrilokaler, är väl i särklass det bästa läge monumentet kan ha. Alltså måste ett misstag ha begåtts av någon/några

som inte har en aning om var vår store uppfinnare och hans industri till helt nyligen har varit belägen. Eller, ve och fasa, är det samma andas barn som de som står bakom stads-hotellsgropen, som har ett finger med i spelet?

För övrigt tycker jag att Enköping borde spara någon del av Bahco Verktygs lokaler som industrimuseum. Skiftnyckeln är en av Sveriges största uppfinningar.

I Enköping har det alltid frodats ett stort ointresse för bevarandet av kultur-

miljöer. Det är på tiden att sluta upp med detta förödande rivningsraseri! Visa att vi är en modernt tänkande kommun, som ser ett viktigt förflutet som en ovärderlig epok i Enköpings historia.

Den moderna människan behöver sin historia

för att förstå och känna för sin hembygd.

Låt skiftnyckeln stå på den plats där den hör hemma och bevara något av Bahco Verktygsverkstäderna som ett industriminne/museum.

Dan Larsson

BERGO TOOLS AB

BERGO TOOLS bär en mer än 100-årig tradition vidare genom att fortsätta tillverka och marknadsföra de välkända och uppskattade Bahcoknivar. Målsättningen är att genom hög leveransservicegrad samt lyhördhet för marknadens förändringar och behov, ge den bästa servicen. Knivarerna med det välkända hajmärket, står för tradition och nytänkande.

BERGO TOOLS AB, Box 169, 745 23 Enköping.
Besök: Ulunda Industriområde
☎ 0171 34460. Fax 0171 34470. Mobil 070 6300768
info@bergotools.se www.bergotools.se

HÅRDA TAG KRÄVER MJUKA GREPP.

När du griper ett verktyg samselar 42 olika muskler i hand och underarm. Var rädd om dom. Använd Bahcos nya ergonomiska skiftnyckel. Gjord för yrkesmän.

Nya ERGO-skiftnyckeln:

Inga hårda kanter. Inget kallt stål. Ett mjukt handvänligt grepp i tålig termoplast. Finns i storlekarna 6", 8", 10" och 12".

ERGONOMISKA VERKTYG PÅ VETENSKAPLIG GRUND.

braBil

Bra Bil i Enköping AB

Dr Westerlunds gata 15

Box 121

745 23 Enköping

Telb 0171-237 00

Fax 0171-358 60

Bygdegårdsvägen 2

196 30 Kungsängen

Tel förs 08-564 508 50

Fax förs 08-564 508 59

Tel verkstad 08-564 508 41

Tel reservdelar 08-564 508 46

Fax vst, resd 08-564 508 49

Arosvägen

746 31 Bålsta

Tel förs

0171-46 81 41

Tel verkstad

0171-46 81 44

Tel reservdelar

0171-46 81 43

Fax

0171-585 84

E-post

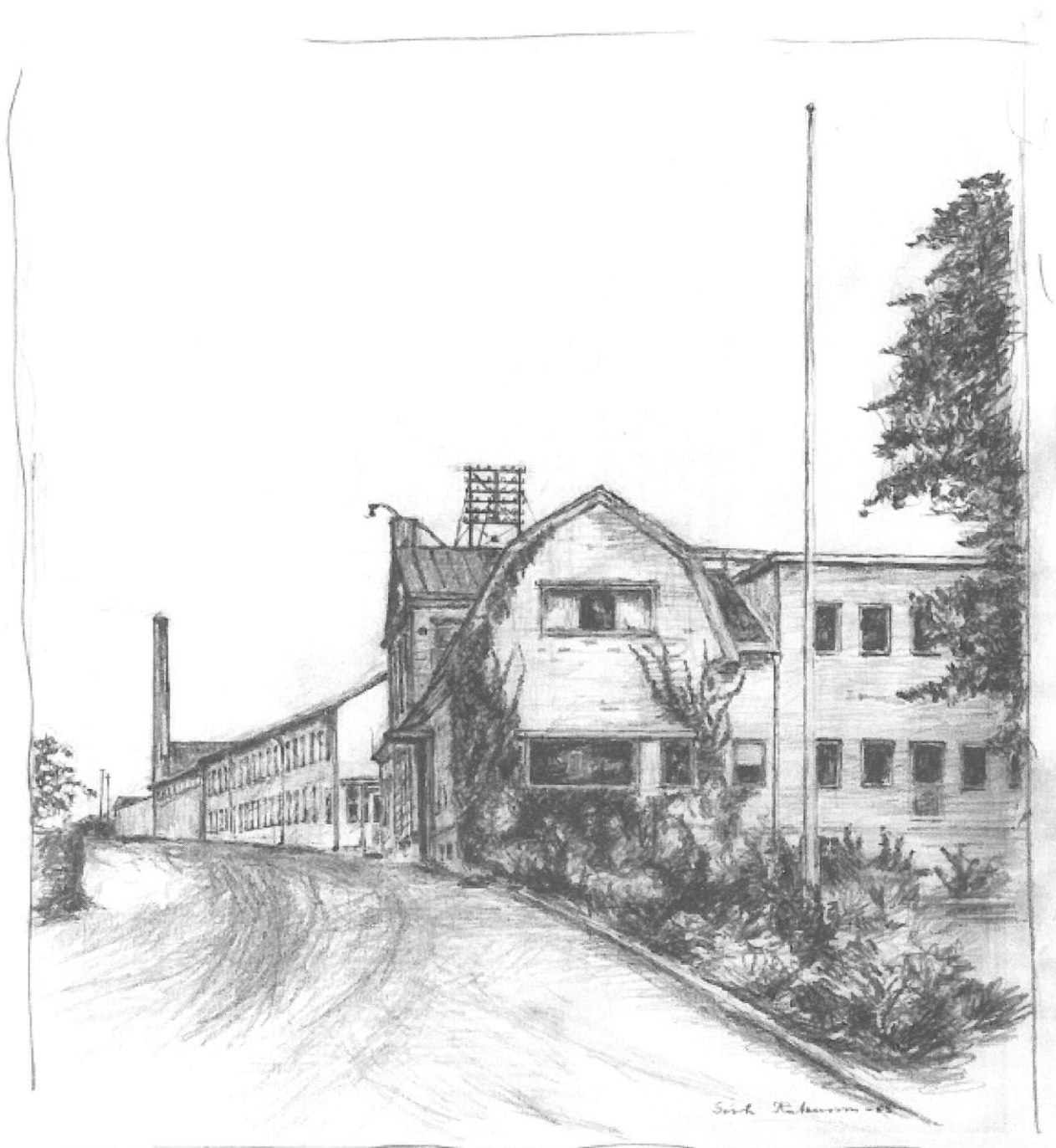
info@brabil.se

Hemsida

www.brabil.se

Skiftnyckeln kanske skulle hamnat någonstans vid den kända första Bahco kontorsbyggnaden. På hemmaplan

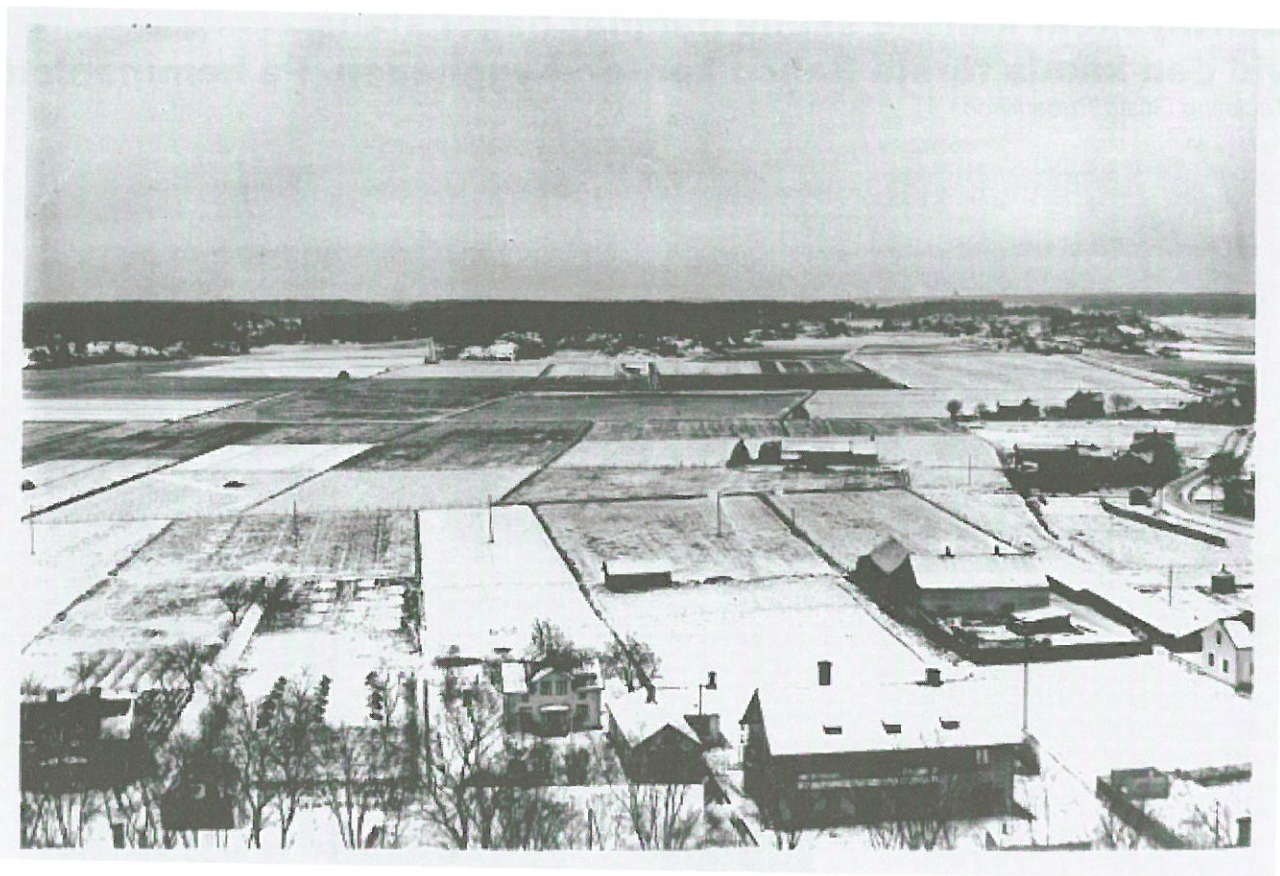
Teckning Gösta Rubensson

**Installations-
Bolaget**
El-fyran AB

Fjärdhundragatan 12, Enköping
Tel 0171-340 51
Installationer, reparationer, service,
lagerförsäljning av material

Korsängen under början av 1900-talet.

Fastigheten i förgrunden Judells Rör, till vänster Bröderna Rosells Plåtslageri.
Många tak i Enköping härstammar från detta plåtslageri.

Enköpings Grafiska AB

- möjligheternas tryckeri

• Affischer	• Böcker	• Kuvert	• Roll-ups
• Banderoller	• Digitaltryck	• Mappar	• Tidskrifter
• Brevpapper	• Etiketter	• Notisblock	• Visitkort
• Broschyrer	• Kataloger	• Offsettryck	• Vykort

Enköpings Grafiska AB · Fannagatan 22 · 745 41 Enköping
Tel 0171-47 91 85 · Fax 0171-47 96 84 · info@egra.se

—
SVENSKA
HEM

MÖBELHUSET
LENNQVIST & KLINGVALL

www.mobelhuset-lk.se

Mera Peter Linde, se sid 15

Gåvor från Richard Hallgren. Mycket värdefullt för vårt J P Museum.

Jag har idag varit och hämtat mycket olika saker som gåvor till Sällskapet.

Personen som är givaren heter Richard Hallgren och han har jobbat på Bahco i 5 år.

Richards pappa hette Bo Hallgren som dog i augusti och Bo har jobbat på Bahco i alla år, även hans fru Margot Hallgren dog för några år sedan, även hon har jobbat alla år på Bahco.

Rickard har kontaktat mig och jag har varit och hämtat gamla foton, pärmar, tabeller, original kortlekar Bahco och plansch över Lindströms tänger m m.

Det är cirka 50 skruvmejslar, tänger, skiftnycklar, fasta nycklar, flera produkter är gamla som bör sparas och visas på museet. Richard har sagt okej till att vi säljer de produkterna där det inte finns något historiskt värde på kommande julmarknad.

När jag lämnade ner allt på museet slog det mig att det här tycker jag Du kan göra en trevlig berättelse om. Hela familjen arbetade på Bahco och nu skänker Richard allt till Sällskapet.

Stig Lundh

Elvbygg ab

0171-38883

**NYBYGGNAD
RENOVERING
DIAMANTBORRNING
OM- och TILLBYGGNAD**

**Maskin &
Verktyg**

**– inköpskällan
för fackmannen –**

Bolandsgatan 12, UPPSALA, Tel. 018-14 94 90
www.maskinochverktyg.se

Bosse vid pensioneringen

Mina föräldrar Margot och Bosse Hallgren har lämnat det jordiska efter långa och på det stora hela bra liv. Båda jobbade på Bahco i många år.

Mycket att ta reda på i föräldrahemmet, bl a fanns det en del Bahco-verktyg. En tanke fanns att donera dessa till J. P. Johansson Sällskapet. Tongångarna därifrån var positiva - så fick det bli!

En del av verktygen, mest tänger, har jag själv "släpat hem". De fanns på labbet och skulle egentligen skrotats, men det är förhoppningsvis preskriberat nu...

Många är vi, med efternamnet Hallgren, som jobbat på Bahco genom åren. En av dem är min farbror Tor Hallgren, i ett tidigt skede av sitt yrkesliv. Men han brukar själv påpeka: "Jag jobbade inte på Bahco, jag jobbade på Enköpings Verkstäder".

Richard Hallgren

Tack för Ditt brev och bidrag till J. P. Bladet.

Jag känner mig manad att berätta om ungdomens dagar.

Då spelade jag och Din pappa Bosse i ESK:s juniorlag bland annat.

Enköping tillhörde de mindre städerna med få nöjesutbud. Fotbollen stod dock högt i kurs.

Cykeln var ett bra fortskaffningsmedel. Då var det exempelvis inga problem att cykla till grannstäderna Västerås och Uppsala.

Se matcherna om ESK skulle vinna eller förlora, Vesta (Uppsala laget). Så kallad ärkefienden i serien. Jobbade också ihop med Margot på Saga biografen. Hon sålde biljetter och jag rev sönder dem.

Fick också överta Bosses vykortsamling. Han visste att jag höll kurser om gamla Enköping. Han tyckte jag bättre behövde dem i min kursverksamhet. Han uttryckte det så, de ligger bara i en låda där ingen ser dem.

Tack.

Curt Eriksson

J P Johanssons Dag 17 aug 2013

Huset längst till vänster. Ev våra nya museilokaler.

Välkomna

J P Johansson Museét

öppet onsdagar 13-16. Grupper efter överenskommelse.

Tallbacksvägen 2, 745 82 Enköping, 072--525 06 90

- Skiftnyckelstaden

Tillverkning av skiftnycklar har pågått i Enköping sedan 1892, då J P Johansson fick patent på en "ställbar skrufnyckel".

Dagens skiftnycklar bygger på samma princip och funktion, som den första. Designen har dock ändrats. Över 100 miljoner skiftnycklar har tillverkats i Enköping.

J P Johansson åstadkom över 100 patenterade uppfinningar under sin verksamhet vid Enköpings Mekaniska Verkstad, som sedan tog namnet AB B A Hjorth

& Co och sedermera blev Bahco. En av de mer kända uppfinningar, vid sidan av skiftnyckeln, är rörtången, patent år 1888.

En av Sveriges största uppfinnare levandegörs genom J P Johansson Sällskapet, en förening med ca 700 medlemmar. Årsavgift 125:-, företag 500:- (inkl annons i medlemstidning).

Ordf. Curt Eriksson, tel 0171-303 48.

Min resa till Peru

Ödet ville att jag i januari 2013 fick återvända till det land där jag blev född år 1941.

I Tema resors regi - fick jag uppleva både olika kulturer från före inkatiden, den stora inkaepoken, den spanska erövringen 1532 samt även Peru sedan dess och idag.

Det var fantastiskt att landa i Limas 27-gradiga värme. Efter att ha "smakat" på 10-miljonersstaden under ett dygn färdades vi med buss söderut genom öknen, som var mer eller mindre konstbevattnad.

I Paracas for vi i små båtar ut på Stilla Havet och åkte mellan granna fågelöar. Tidigare tog man guano där - men nu skattar man de vita lagren bara vart femte år. Där fanns pelikaner, många sjölejon och små Humboldtpingviner också.

Högre upp i bergen var Nazcalinjerna och de enormt stora figureerna på platån intressanta skapelser. Pan American Highway som börjat i Alaska, fortsätter ner till havet igen och sen ända upp till "den vita staden" Arequipa, som ligger på över 2 000 m. Där viker den viktiga pulsådern ner igen och går sedan genom hela Chile.

Arequipa är en stor stad - mycket vacker och intressant. Här började vi titta på alpackaull och skilja på de olika lamadjuren. De små, vilda, vicunjorna såg vi när vi rundat den vackra vulkanen Misti och andra snötäckta bergstoppar på över 5 000 möh.

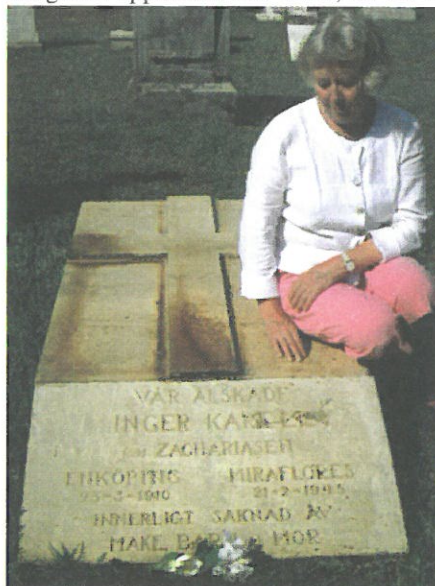
Titicacasjön ligger på 3 812 möh och den är faktiskt större än Väneren. Vi bodde på ett hotell där vi drack cocate mot ev höjdsjuka. Jag provade också att andas syre och det kändes utmärkt att sova på!

Vi hälsade på hos några indianfamiljer, som bodde ute på en av de många flytande vassöarna i sjön. De hade fått solceller och kunde ha en liten TV i vasshusen. Staden Puno är känd för sina folkdansfester.

Vid Machu Picchu finns fantastiska stenformationer, terasser och ett vackert altare kvar efter 500 år. Husväggar har byggts på men templets ursprungliga rundning och vattenkanalerna finns kvar. Eftersom det ligger på sydlig breddgrad 13 (!) så är skuggan kort mitt på dagen!

Färden gick över altiplanen med många intressanta stopp ner mot gröna dalar och inkafolkets huvudstad Cuzco. Där bodde vi i fyra nätter och gjorde många utflykter i trakten. Vi kom till marknaden i Pisac, historiskt intressanta Olantaytambo och förstas Machu Picchu som ligger åtta mil norr om Cuzco - på väg ner i djungeln. Vi kunde njuta av vackert väder, men floden Urumbamba hade fyllts av regn de senaste veckorna, så en bro kunde inte bära tåget och vi fick åka buss några mil istället. Jag fotograferade de terrassklädda begstopparna genom takfönstren på tåget! Hur kunde de bygga dem så högt upp på de branta bergsidorna? Spanjorerna fann aldrig "den gömda staden", men Hiram Bingham upptäckte den 1911, då en indianpojke visade

Vakten vid den "antika" engelska kyrkogården sa att man rengjort gravstenen för några år sen. Inskriptionen gick bra att läsa och det är jag mycket tacksam för!

honom några övervuxna stenar. De äldre i byn ville inte gå med så långt bort!

Det efterlängtrade målet för min resa vara att finna min mammas grav. Jag hade "hittat" den 1995 då jag kontaktade den Peruaniska ambassaden och fick tips om vidare sökning.

Min syster Lillemor gjorde en likadan rundresa 2004 och kunde då finna graven i

Callao - hamnstaden till Lima. Nu sponsrade hon mig och gjorde detta äventyr möjligt.

Jag fick sällskap till den lilla kyrkogården av ett par, som var med på resan. De hade bott i Östersund för 35 år sen och kände min dotters svärföräldrar! En verklig lyckträff! Det var svårt för taxi chauffören att hitta trots min karta och några spanska meningar.

Vår mamma Inger var J P Johanssons första barnbarn. Hans dotter Tyra födde henne på Villa Fannalund. Pappa Anton Zachariasen var som norsk sjökapten ute på havet. Inger gifte sig med Gustaf Karell 1938 i Lima och hennes mor Tyra Zachariasen kom till Lima 1939.

Jag gick förbi huset i Miraflores, där vi bodde till dec 1945, men det var nu ombyggt till företag och många höghus hade byggts överallt. Resan slutade men en fantastisk känsla att få komma till gravstenen bland rosor och många blommande buskar.

Anniken KarellHåkansson

Kallelse till årsmöte.

Härmed kallas du till vårt årsmöte i Bahcomatsalen.
Onsdagen den 17 april 2013.

15.00 Grindarna öppnas.

15.30 Samling. Musikunderhållning med Torpargänget, lotteri med fina vinster. Försäljning av vykort, slipsnålar, halsband, original piprensare, örhängen, manschettnappar, boken Sagan om Bahco, kapsylöppnare mm.

CD med Torparensambeln. J. P. Johanssons Vals och Morgonskift i smedjan vid Fanna 1935. Pris: 60:–.

Modell av J.P. statyn finns att beskåda. Insamling pågår till statyns förverkligande.

16.00 Sedvanliga årsmötesförhandlingar.
Besök av vår konstnär, Peter Linde,
möjlighet att ställa frågor. Berättar om sin Enköpingstid.

19.30 Förtäring, landgång, öl eller bordsvatten. Kaffe, kaka.

Pris medlemmar 70:–, övriga 90:–.

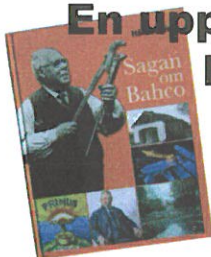
Dragning av lotteriet.

Anmälan om deltagande senast 8 april.

Telefon: 41 02 70 klubbmästare

Rune Adelhag.

Tips på uppskattad present
En uppslagsbok om Sverige, Enköping och
Bahcos Industriella utveckling

Sagan om Bahco.

Pris 250:–

